

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kranj

ŠTEV.: 2., LETO: XIX

5. FEBRUARJA 1979

RAZMERE NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA

Sodelavci občinskega sindikalnega sveta so sredi preteklega leta izdelali analizo socialne politike in socialnega razlikovanja v občini Kranj za obdobje 1966 do 1976.

Analizirano desetletno obdobje kaže na velika izboljšanja socialnih razmer delavcev in občanov Kranja in njegove okolice — hkrati pa tudi na pomanjkljivosti.

Na razširjenih sejah predsedstva sindikalne organizacije Sava so ugotovitve analize temeljito obravnavali skupaj z ugotovitvami predhodnih javnih razprav v osnovnih organizacijah. Iz združenih stališč, enotnih sklepov sindikalne konference je nastal program dela sindikata v Savi, kakršnih je bilo malo doslej. Pozornemu bralcu gotovo ne bo ušlo, da so v sklepih kar najbolj konkretno ocenjena posamezna področja ter navedene konkretne naloge.

Pri tem moram še posebej poudariti, da je sicer nosilec izvršitve nalog sindikat in strokovni delavci sektorjev, odločilno vlogo pa mora imeti sleherni član sindikata, predvsem v svoji osnovni organizaciji, nato v samoupravnih organih, ŽK in ZSM...

(Nadaljevanje na 6. strani)

OBISKALI SO NAS

V četrtek, dne 25. januarja 1979 sta se na uradnem obisku v naši delovni organizaciji mudila tov. Tone KOVIČ, republiški sekretar za industrijo in tov. Jože SMREKAR, samostojni svetovalec v republiškem sekretariatu za industrijo.

Z namestnikom glavnega direktorja tov. Brunom SKUMAVCEM in nekaterimi strokovnimi sodelavci iz naše delovne organizacije so se pogovarjali o problematiki in bodočem razvoju sodelovanja na področju izdelkov za potrebe JLA. Zanimali so ju tudi trenutni problemi naše delovne organizacije in uresničevanje srednjeročnega in dolgoročnega programa razvoja naše delovne organizacije. Pogovarjali so se tudi o projektu jeklenega korda. V razgovoru je bilo poudarjeno, da moramo v Savi še naprej razvijati tisto proizvodnjo, ki nam bo omogočila čimvečjo vključitev na mednarodno tržišče. Pri tem je

bilo poudarjeno, da moramo v Savi povečati proizvodnjo ne na račun novega zaposlovanja temveč z obstoječimi kadri.

Sava mora biti prisotna pri vseh skupnih projektih, ki zagotavljajo surovine, predvsem v deželah v razvoju, kjer se surovine, kot so: kavčuk in druge, pridelujejo. S tem si bo Sava tudi v bodoče zagotovila vir surovin. V Savi moramo biti posebej pozorni na krepitvi svoje razvojne dejavnosti v tej smeri, da bomo v stanju vključevati v vse svoje razvojne programe, poleg ročnega dela, tudi intelektualno delo. Za dosedaj teh ciljev je zagotovljena vsa podpora republiškega sekretariata za industrijo, je bilo poudarjeno ob zaključku razgovora.

Po razgovoru sta si gosta ogledala del naše proizvodnje in se zelo pohvalno izrazila o visoki organiziranosti in visoki stopnji tehnologije.

L. M.

O GOSPODARSKEM NAČRTU

Priprava letnega gospodarskega načrta za leto 1979 je v zamudi, ki je pogojena predvsem z zahtevnejšo pripravo planov za tozde, ko so v letu 1978 poslovali z izgubo in zaradi uveljavljanja novih cen, ki so bile odobrene v začetku letošnjega leta.

Osnovne usmeritve poslovanja DO Sava Kranj in DO Sava-Commerce v letu 1979 temeljijo na:

- izvajanju srednjeročnega programa razvoja,
- dejanskih rezultatih poslovanja v letu 1978,
- aktiviranju novih kapacitet.

S predlogom gospodarskega načrta za leto 1979 za DO Sava Kranj in DO Sava-Commerce je predvideno naslednje povečanje globalnih kazalcev poslovanja (v primerjavi z letom 1978):

- povečanje fizičnega obsega proizvodnje za 5,3 %,
- zaposlovanje v DO Sava Kranj se povečuje za 2,7 %, v DO Sava-Commerce za 11,4 %, skupaj v DO Sava in DO Sava-Commerce pa po stopnji 3,6 %,
- povečanje proizvodnje na povprečno zaposlenega na delovni dan za 3,4 %,
- povečanje neto realizacije za 29 % v primerjavi z letom 1978 (delno tudi zaradi novih cen, novih proizvodov),
- povečanje izvoza za 9,4 %.

V letu 1979 je potrebno nadaljevati in pospešiti realizacijo investicijskih projektov, ki so v fazi priprave, izdelave ali se izvajajo in so o njih že sprejeti ustrezni sklepi, da bi bil srednjeročni program razvoja v največji možni meri realiziran. Izdelan in sprejet mora biti tudi plan razvoja za naslednje srednjeročno obdobje (1980–1985).

Poleg projektov, ki bodo zaključeni v letu 1979 (plinovod, tovarni južni vhod), se nadaljuje oziroma prične z realizacijo naslednjih projektov:

- V. faza izgradnje avtopnevmatike,
- razširitev kontinuirane proizvodnje profilov,
- izolit cevi,
- jekleni kord,
- delavska restavracija,
- prevleke valjev in transportnih trakov,
- rekonstrukcija Ročne konfekcije Vrhnika,
- rekonstrukcija valjarne GTI,
- razvoj avtopnevmatike,
- razširitev prodajnih skladišč, servisov za prodajo in montažo pnevmatik in centrov za odkup karkas.

Z združevanjem sredstev bomo sodelovali pri realizaciji projektov v DO KTM, RUMI in VULKANU, sovlagali v projekte v OZD TAM, CIMOS, IMV, AGIS Ptuj in tovarno sintetičnega kavčuka.

V letošnjem letu niso predvidene večje spremembe v izvozno-uvozni usmeritvi. To pogojuje sam značaj proizvodnje. Zato bo potrebno še naprej iskati zainteresirane OZD, s katerimi bodo sklenjeni samoupravni sporazumi o udeležbi na skupnem izvozu oziroma združevanju deviznih sredstev. Poleg tega pa je potrebno v okviru SISEOT in ustreznem sporazumom vztrajati, da gumarska panoga dobi status, ki ji pripada glede na značaj proizvodnje, ki nadomešča uvoz.

Posebno skrb je potrebno posvetiti zaposlovanju. Praviloma bi bilo dodatno zaposlovanje možno le tam, kjer se aktivirajo nove kapacitete in še tu predvsem z internimi premiki. V strokovnih sektorjih in službah naj bi zaposlovali nove delavce le tam, kjer se znatno povečuje obseg nalog ali programi del, ali kjer je to racionalno glede na visoke stroške zunanjih izvajalcev. Z gospodarskim načrtom se predvideva, da se bodo na novo zaposlili v DO Sava 103 delavci, kar predstavlja 2,7 % povečanje glede na stanje zaposlenih koncem leta 1978. Tako bo produktivnost, merjena v tonah na zaposlenega, porasla za 3,4 %. Redni osebni dohodki se bodo gibali v skladu z gibanjem produktivnosti in ekonomičnosti poslovanja.

Iz predloga letnega gospodarskega načrta je tudi razvidno, da bo posebno skrb potrebno posvetiti tozdom, ki so v letu 1978 poslovali z visoko izgubo, da se sanira ekonomski položaj in zagotovi dolgoročni razvoj te dejavnosti.

Predlog letnega gospodarskega načrta te dni obravnava strokovni svet, nato pa bo poslan v javno razpravo in odločanje na zboru delavcev.

Finančno-računovodski sektor

POROČILO O IZNAJIDITELJSKI DEJAVNOSTI V LETU 1978

I. Skupno število prijavljenih predlogov v letu 1978 je bilo 127. Pregled prijavljenih predlogov po tozdih oz. sektorjih:

tozd sektor	Prijavljeni predlogi	Rešeni predlogi	v delu
TAP	25	13	12
GTI	25	11	14
VLP	6	3	3
UU	3	1	22
V	31	22	9
OR	2	—	2
E	2	2	—
RTI	7	1	6
SKZ	1	1	—
SPS	1	1	—
SOP	5	2	3
SIP	4	—	4
SOSD	15	10	5
Skupaj	127	67	60

II. Vseh predlogov, ki so bili obravnavani v letu 1978, je bilo 173. Pregled obravnavanih predlogov po tozdih oz. sektorjih:

tozd sektor	Štev. obravnavanih predlogov	Pozitivno rešeni	Odklonjeni in storno	v delu
TAP	37	22	3	12
GTI	45	18	7	20
VLP	6	2	1	3
UU	3	1	—	2
V	32	11	12	9
OR	2	—	—	2
E	2	2	—	—
KS	1	1	—	—
RTI	12	3	1	8
SKZ	3	1	1	1
SPS	1	—	1	—
SOP	5	—	2	3
SIP	4	—	—	4
SOSD	20	11	3	6
Skupaj	173	72	31	70

Rezultati obravnavanih predlogov:

Od 173 obravnavanih predlogov so bili 103 rešeni (59,6 odstotka), v delu je ostalo 70 predlogov (40,4 odstotka). Med rešenimi predlogi je bilo 72 pozitivno rešenih (70 odstotkov) in 31 odklonjenih (30 odstotkov).

III. Pregled pozitivno rešenih predlogov:

TOZD sektor	Izum	Tehnična izboljšava	Koristni predlog	Skupaj pozitivno reš. p.
TAP	—	8	14	22
GTI	—	4	14	18
VLP	—	—	2	2
UU	—	1	—	1
V	—	2	9	11
E	—	—	2	2
KS	—	1	—	1
RTI	1	1	1	3
SKZ	—	—	1	1
SOSD	—	2	9	11
Skupaj	1	19	52	72

Od 72 pozitivno rešenih predlogov je bilo 19 tehničnih izboljšav in 52 koristnih predlogov. Za en predlog, ki je bil prijavljen pri Zveznem zavodu za patente, pa je bila izplačana akontacija.

IV. Za navedenih 72 pozitivno rešenih predlogov so bile izplačane avtorjem nagrade v skupnem znesku 448.489,14 din, za 23 odklonjenih predlogov je bilo v skladu z 10. členom našega Pravilnika o iznajditeljski dejavnosti izplačano 2.300.— din.

Delavski sveti so nagradili 4 predloge, ki jih je morala komisija zaradi določil našega pravilnika odkloniti. Znesek izplačanih nagrad je 7.500.— din.

Pregled izplačanih zneskov po tozdih oz. sektorjih:

tozd sektor	Nagrada za poz. rešene predloge	Izplačilo za odklonjene p.	Nagrada DS	Skupaj
TAP	189.618,08	200	500	190.318,08
GTI	86.361,12	600	—	86.961,12
VLP	7.331,85	100	—	7.431,85
UU	3.000,00	—	—	3.000,00
V	18.484,97	900	1.000	20.384,97
E	5.576,00	—	—	5.576,00
KS	11.526,00	—	—	11.526,00
RTI	73.414,80	100	—	73.514,80
SKZ	2.296,00	—	1.000	3.296,00
SOP	—	200	—	200,00
SOSD	50.880,32	200	5.000	56.080,32
Skupaj	448.489,14	2.300	7.500	458.289,14

Za nagrade za iznajditeljsko dejavnost delovne organizacije na lokaciji Kranj je bilo v letu 1978 izplačano skupaj 458.289,14 din.

V. Pri pozitivno rešenih predlogih je bilo možno za 60 predlogov (85,7 odstotka) izračunati gospodarsko korist.

Skupna gospodarska korist navedenih predlogov za leto 1978 znaša **6.121.986,57 din.**

Pregled prihrankov (gospodarske koristi) po tozdih oz. sektorjih:

tozd sektor	Gospodarska korist	pri številu predlogov
TAP	2.393.873,45	20
GTI	913.096,76	13
VLP	103.930,50	2
V	159.746,90	11
E	67.006,32	2
KS	136.059,32	1
RTI	1.641.240,60	1
SKZ	29.333,50	1
SOSD	677.699,22	9
	6.121.986,57	60

VI. Sestajanje komisije in obravnavanje predlogov:

Za 173 obravnavanih predlogov se je komisija sestala 42 krat.

Komisija je obravnavala:

119 predlogov po enkrat

15 predlogov po dvakrat

3 predloge po trikrat

1 predlog štirikrat

17 predlogov pa je obravnaval le delavski svet.

Delavski sveti so obravnavali 17 takih predlogov, ki so jih komisije rešile že prejšnje leto, zdaj pa je bilo treba potrditi izplačilo nagrade za prvo oz. drugo leto uporabe predloga.

Primerjava važnejših podatkov za leto 1977

Leto	Poz. predl.	Obrav. predl.	Nagraj. predl.	Letni prihranek	Izplač. nagrade	Podelj. diplome	Razmerje nag./prih.
1977	58	11	44	7.742.869,88	393.684,94	47	5,1 %
1978	127	173	72	6.121.986,57	458.289,14	84	7,5 %

1. V letu 1978 je bil organiziran izlet za vse avtorje, ki so v letu 1977 prijavili kakršenkoli iznajditeljski predlog. Pobudo in organizacijo izleta so realizirali delavci Razvojno-tehnološkega inštituta. Povabljeni so bili avtorji vseh predlogov, tudi tistih, ki so bili odklonjeni.

2. V prvi polovici letošnjega leta so zbori delavcev in delavski svet DO obravnavali in tudi sprejeli spremembe oz. dopolnitve nekaterih členov obstoječega pravilnika o iznajditeljski dejavnosti.

Ena od dopolnitev je tudi določilo o ustanovitvi odbora za pospeševanje inovacijske dejavnosti. Odbor je imel 2 seji, na katerih je obravnaval problematiko dejavnosti in sprejel sklepe o pospeševanju razvoja dejavnosti.

3. V marcu leta 1978 je bila organizirana prva skupna svečana podelitev diplom za leto 1977, doslej so se diplome podeljevale po posameznih tozdih. Diplome sta podeljevala direktor DO in predsednik delavskega sveta DO v prisotnosti predsednikov delavskih svetov vseh prizadetih tozdov.

4. Skozi vse leto 1978 smo obveščali delavce naše DO o gibanju dejavnosti preko internega glasila »Sava«. RTI je prispeval 15 člankov oz. informacij, za 2 prispevka pa je dal iniciativo avtorjema, da sta ju napisala.

5. Vsem 105 avtorjem, ki so v letu 1978 prijavili predloge smo ob zaključku leta izročili novoletne čestitke.

Saša

ZDRUŽEVANJE V SESTAVLJENO ORGANIZACIJO ZDRUŽENEGA DELA

S tov. Francem SUŠNIKOM smo se dogovorili, da vam bomo posredovali širšo informacijo o dosedanjih uspehih in pomanjkljivostih v sozdu Sava. Povedati namreč moramo, da smo pri dosedanjem delu v okviru sozda Sava izoblikovali določene poglede in osnove za poslovanje sozdov. Menimo, da so ti pogledi zanimivi in jih zato posredujemo tudi v našem glasilu. Da pa bi lahko dejansko primerjali, kje se nahaja naš sozd, moramo podati nekaj splošnih ugotovitev, za katere ugotavljam, da veljajo za takšno obliko povezovanja in združevanja, ki se je v našem jugoslovanskem prostoru že potrdila. Te ugotovitve je zbral tov. Franc SUŠNIK, strokovni sodelavec v sozdu Sava in vam jih posredujemo v celoti.

Zakon o združenem delu predvideva združevanje delovnih organizacij v sestavljeno organizacijo z namenom povezovanja delovnih organizacij zaradi boljšega izkoriščanja proizvodnih kapacitet, združevanja dela in sredstev, skupnega nastopanja na tržišču in ne nazadnje zaradi učinkovitega upajanja načel samoupravnega planiranja, torej hitrejšega razvoja samoupravljanja kot celote. V sestavljeno organizacijo se lahko združujejo delovne organizacije s podobnimi proizvodnimi programi in delovne organizacije, ki so medsebojno povezane v reprodukcijem procesu od priprave surovin, polizdelkov in izdelkov do skupnega nastopa na domačem in tujih trgih.

Uspešnost poslovanja sestavljenih organizacij je odvisna predvsem od ciljev in interesov, ki jih posamezne delovne organizacije lahko uresničujejo v okviru sozda. Bistvo uspeha pa je občutek pripadnosti sozdu, ta pa se lahko doseže samo takrat, kadar predstavljajo delovne organizacije integralni del sozda in aktivno sodelujejo pri posameznih akcijah, oziroma če v sozdu, v katerem so vključene, lažje zagotavljajo nadaljnji razvoj, večjo socialno varnost delavcev in lažje reševanje posameznih nalog v zvezi s poslovanjem. Če tega delovne organizacije v sozdu ne dosežejo, potem sozdi ne morejo biti uspešni, ne glede na to, kakšne so strokovne službe na ravni sozda in kakšna sredstva se združujejo za opravljanje dela v sozdu.

Če ni skupnih interesov, potem sestavljena organizacija ne more obstajati, oziroma po-

stane zelo labilna tvorba. Na uspešnost povezovanja in trdnost sozda vplivajo naslednji faktorji:

1. Ali so v sozdu združene delovne organizacije samo s podobnimi proizvodnimi programi, ali so tudi medsebojno povezane na dohodkovni osnovi v procesu proizvodnje surovin, polizdelkov, končnih izdelkov in skupnega nastopa na trgu.

2. Ali so delovne organizacije združene v sozdu v eni republiki, regiji, pokrajini ali v večih republikah. To je predvsem pomembno zaradi vse večje zaokroženosti republik glede uvožno-izvozne bilance in združevanja finančnega kapitala.

3. Organizacijska struktura oziroma strokovne službe, ki združeno opravljajo naloge za posamezne delovne organizacije, imajo pomembno vlogo, vendar s tem ni rečeno, da čim večje bo število strokovnih služb na ravni sozda, tem boljše bo poslovanje sestavljenih organizacij.

Najboljša povezanost delovnih organizacij v sozdu se doseže takrat, ko so delovne organizacije dohodkovno povezane v procesu celotne reprodukcije. V tem primeru je potrebno skupno planiranje, skupno načrtovanje razvoja, združevanje sredstev, skupni informacijski sistem, skratka interesi ene delovne organizacije se skladajo z interesi druge. V tem primeru ni ovira niti teritorialna oddaljenost (občinska, republiška), takšne integracije so uspešne tudi izven republike. V takšnih sestavljenih organizacijah je treba del strokovnih funkcij (planiranje, razvoj, informacijski sistem, nabava, prodaja, financiranje) združevati na nivoju strokovnih služb sestavljene organizacije, ker ni racionalno takšne službe ustanavljati na nivoju delovnih organizacij, tudi zato, ker je poslovanje vseh delovnih organizacij medsebojno povezano. Delna ovira pri takšnem združevanju je zagotavljanje deviznih sredstev in virov financiranja, v primeru, če so delovne organizacije združene iz različnih republik. Vendar tudi to ni ovira, če so interesi delovnih organizacij enotni in če so novi proizvodni programi v neposredni povezavi od surovine do končnega izdelka. Trdnost takšnih sozdov se še povečuje, če je zagotovljeno medsebojno vlaganje za nove proizvodne programe na osnovi dohodkovne povezanosti. V Jugoslaviji

najbolj poslovno uspešni sozdi INA, UNIS, Energoinvest, Crvena zastava, Iskra, Gorenje, itd., so uspešni predvsem zaradi vsestranske povezanosti delovnih organizacij v procesu poslovanja.

Manj uspešna je povezanost delovnih organizacij s podobnimi proizvodnimi programi, kajti pri teh delovnih organizacijah se lahko interesi v mnogih pogledih razlikujejo. V takšnih sozidih je nujno potrebna specializacija proizvodnje in delitev proizvodnih programov. Kolikor časa je dovolj novih programov, ki zagotavljajo razvoj vseh delovnih organizacij, članic sozda, ni težav, problem pa nastane, ko ena od delovnih organizacij želi uvajati isti proizvodni program kot druga, oziroma če se hoče ena delovna organizacija razvijati na račun druge. V takšnih primerih se morajo interesi na nivoju sozda uskladiti z vsemi članicami na osnovi skupnega dogovarjanja in sporazumevanja.

Za organizacijsko strukturo odnosno ustanavljanje strokovnih služb na nivoju sozda ne moremo postavljati splošno veljavnih pravil, kajti struktura je odvisna predvsem od interesov in medsebojne povezanosti. Na splošno lahko na nivoju sozda organiziramo opravljanje naslednjih poslovnih funkcij:

- razvoj samoupravljanja,
- prodaja izdelkov in raziskava trga,
- nabava uvoženih surovin in osnovnih sredstev,
- interna banka in del finančnega poslovanja,
- informacijski sistem z računalnikom in terminali po delovnih organizacijah,
- realizacija novih projektov v fazi izdelave projektne dokumentacije, izdelava preliminarne študij razvoja in upajanja novih izdelkov,
- sistem delitve osebnih dohodkov in organizacije poslovanja,
- razvojne in dolgoročne usmeritve na področju izobraževanja in kadrovske politike,
- samoupravno usklajevanje v fazi priprave srednjeročnih in dolgoročnih razvojnih programov,
- kadrovanje za potrebe strokovnih služb sozda.

Kakršnekoli strokovne službe ali specializirane delovne organizacije ustanavljamo na nivoju sozda, jih ne smemo lokacijsko centralizirati, temveč morajo biti najbolj operativni deli teh služb oziroma specializiranih delovnih orga-

nizacij lokacijsko pri posameznih delovnih organizacijah. Ob upoštevanju integralnosti in pripadnosti delovnih organizacij sozdu, lahko skupne funkcije izvajamo tudi preko koordinacije, to je strokovnih delavcev, zadolženih za usklajevanje interesov in organiziranje skupnih nalog za različna področja poslovanja. Delo se lahko organizira preko strokovnih komisij, strokovnega sveta sozda, itd.

Kakšne službe in v kakšni meri jih ustanavljamo na nivoju sozda, je odvisno od velikosti posameznih delovnih organizacij, lokacije in koliko so medsebojno povezane v procesu poslovanja.

Nadaljnji razvoj sozdov je odvisen od interesov delovnih organizacij in tozdov, kajti le-ti so osnova za združevanje. Delovne organizacije v okviru sozda želijo predvsem zadržati samostojnost, ne priznavajo diktata, ne sme se jih obremenjevati z zbiranjem vsemogočih podatkov za potrebe sozda, omogočiti moramo povezavo na dohodkovni osnovi, zagotoviti skupna vlaganja, delitev proizvodnih programov, itd.

Če izhajamo iz rezultatov, ki smo jih dosegli na nivoju sozda Sava, so omenjene ugotovitve na mestu in menim, da bom na konkretnih problemih in težavah, s katerimi smo se srečevali pri ustanavljanju in organiziranju sozda, lahko posredoval naša stališča in pomisleke že v naslednji številki glasila. Prepričan sem, da bodo te ugotovitve koristile predvsem sodelavcem, ki se na strokovnem, samoupravnem in družbenopolitičnem področju ukvarjajo z nalogami v okviru sozda.

PRENEHANJE TOZDA ORODJARNA TER ZDRUŽEVANJE DEJAVNOSTI ORODJARNE V TOZDU VZDRŽEVANJE, TOZDU LOVSKI MATERIAL IN EMBALAŽA

Že ob postavitvi nove samoupravne organiziranosti DO Sava 1. 1. 1978 je bila organizirana dejavnost izdelave orodij in strojev v dveh tozdih, v tozdu Vzdrževanje in tozdu Orodjarna in predvidena kot začasna. Razlog za to je bil, da te dejavnosti v takrat sprejeti organiziranosti DO ni bilo mogoče tudi prostorsko združiti. Dogovorjeno je bilo, da se ob dograditvi objektamehanske delavnice te dejavnosti združijo v okviru enega tozda. Ker so se z dograditvijo mehanske delavnice spremenili osnovni prostorsko tehnološki pogoji opravljanja te dejavnosti po 326. členu zakona o združenem delu, so lahko podane zakonske osnove za novo organizacijo do sedaj ločenih dejavnosti.

Temeljnimi organizacijam Vzdrževanje, Orodjarna in Lovski material so bili posredovani naslednji predlogi nove organiziranosti:

1. Del dejavnosti tozda Orodjarna — oddelek za izdelavo orodij in naprav se priključi v okviru iste dejavnosti k tozdu Vzdrževanje.

2. Del dejavnosti tozda Orodjarna — oddelek za izdelavo in popravilo lovskega in športnega orožja se priključi tozdu Lovski material in embalaža.

Predlog nove organiziranosti je utemeljen z naslednjimi razlogi:

1. združevanje strojnih zmogljivosti omogoča boljšo stopnjo izkoriščenosti pri orodjarsko-strojni dejavnosti,
2. enotno in bolj učinkovito reševanje tehnoloških problemov,
3. enotno načrtovanje in razvoj te združene dejavnosti,
4. enotno in učinkovitejše vodenje in načrtovanje kadrovske politike,
5. večja možnost samostojne izdelave zahtevnejših strojev, orodij in naprav po dogovorjenih smernicah DO Sava,
6. združevanje dejavnosti puškarstva k dejavnosti tozda LM+E je smotrno glede na specifičnost in posebne zahteve, ki jih vsebuje navedeni dejavnosti.

O predlogu prenehanja tozda Orodjarna in novi organiziranosti tozda Vzdrževanje in Lovski material so najprej razpravljali strokovni sveti in družbenopolitične organizacije v navedenih tozdih, ki so zavzeli pozitivno stališče v predlagani priključitvi dejavnosti tozda Orodjarna v tozdu Vzdrževanje in tozdu Lovski material in embalaža.

Na zborih delavcev dne 22. 12. 1978 so delavci tozda Vzdrževanje, Orodjarna in Lovski material obravnavali:

1. predlog prenehanja tozda Orodjarna ter združevanje dejavnosti Orodjarne v tozdu Vzdrževanje in Lovski material in embalaža,
2. predlog sprememb statuta in samoupravnega sporazuma o združevanju delavcev v tozdu,
3. predlog samoupravnega sporazuma o razporeditvi sredstev, pravic in obveznosti tozda Orodjarna na tozdu Lovski material in tozdu Vzdrževanje.

Istočasno so bili zbori delavcev tudi kandidacijske konference za obravnavo predlogov kandidatov in sprejem kandidatnih listin za nove organe upravljanja v navedenih tozdih.

Na zborih delavcev temeljnih organizacij so vsi prisotni odstopno glasovali za navedene predloge.

Delavski sveti temeljnih organizacij so o zgoraj navedenih predlogih razpisali referendum in volitve organov upravljanja za 11. 1. 1979.

O predlogu priključitve oddelka za izdelavo orodij, strojev in naprav v tozdu Vzdrževanje in oddelka za izdelavo in popravilo lovskega in športnega orožja v tozdu Lovski material in embalaža so delavci na referendumu glasovali takole:

Tozda	Štev. upr. do gl.	Prisot. na delu	Skup.	Glasovalo				% Nevelj. glas.
				% ZA	% PROTI	% ZA	% PROTI	
VZD	212	184	190	89,6	163	76,9	18	8,5
LM + E	47	46	46	97,8	25	53,2	21	44,7
Orodj. Odd. za izd. or. str. in naprav	36	36	36	100	30	83,3	5	13,9
Orod. — Odd. za izd. in popr. lov. in šport. orožja	15	15	15	100	9	60,0	5	33,3

Iz navedenih rezultatov je razvidno, da je tozdu Orodjarna prenehal obstojati in da je dejavnost tega tozda vključena v obstoječa tozda Vzdrževanje in Lovski material in embalaža.

Istega dne kot referendum so potekale tudi volitve organov upravljanja tozda Vzdrževanje in tozda Lovski material in embalaža. Volili so tudi že delavci priključenih oddelkov bivšega tozda Orodjarne.

Jekla Grandovec

NOV PREDSEDNIK CENTRALNEGA DELAVSKEGA SVETA MILUTIN URBANČIČ

VULKAN NIŠ. Na seji delavskega sveta delovne organizacije VULKAN in enotne organizacije sindikata ter strokovnega kolegija so predlagali in izvolili za predsednika delavskega sveta Milutina URBANČIČA, delavca delovne skupnosti.

Milutin URBANČIČ je bil na skoraj vseh odgovornih funkcijah v družbenopolitičnih organizacijah in organih upravljanja, bil pa je aktiven tudi pri delu družbenopolitičnih organizacij v občini Niš.

V VULKANU je bil predsednik sindikalnega odbora v dveh mandatih, predsednik DS delovne organizacije in sekretar konference ZK Vulkan.

Za svojo angažiranost je bil večkrat pohvaljen in nagrajen, tako v naši delovni organizaciji, kot tudi izven delovne organizacije v okviru družbenopolitičnih organizacij občine Niš in socialistične republike Srbije.

M. Djordjević

NAŠ RAZGOVOR:

**IVANKA ŠULGAČ –
PREDSEDNICA
MEDOBČINSKEGA
SVETA
SINDIKATOV
ZA GORENJSKO**

V pokongresni aktivnosti je čutiti razgibano dejavnost sindikatov na vseh področjih dela in življenja. Predvsem pa se čuti potreba po čimprejšnjem uspešnem uresničevanju sklepov sindikalnih kongresov v praksi. To pospešeno aktivnost je čutiti tako na republiški ravni kot v regiji, občini in seveda v osnovnih organizacijah zveze sindikatov.

Da bi zvedeli nekaj več o aktivnosti sindikatov na področju gorenjske regije in o konkretnih akcijah v osnovnih organizacijah zveze sindikatov pri uresničevanju kongresnih sklepov, smo za razgovor naprosili tov. Ivanko ŠULGAČ, predsednico medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko.

»Tov. ŠULGAČ, kakšna je usmerjenost sindikatov po kongresih, predvsem me zanima področje dela v občini in seveda v regiji?«

Osnovna naloga sindikatov je po naših sindikalnih kongresih vsekakor utrjevanje osnovne organizacije sindikata, tam, kjer se bije bitka za družbeno-ekonomski položaj delavca. Seveda je ob tem treba povedati, da je RSZS sprejel osnovne akcijske usmeritve, na osnovi kongresnih dokumentov, katerim bi morali v letošnjem letu dati poseben poudarek. Tako smo se na podlagi programa RS ZS odločili, da bomo v prvem obdobju, v času do letnih oddihov, ko aktivnost nekoliko preneha, izpeljali tri pomembne in zahtevne akcije.

Za kakšne akcije gre?

Kot prvo naj omenim akcijo uresničevanja zakona o združenem delu, nato analizo gospodarjenja v letu 1978, to je akcija zaključni računi, ki bo kot ocena služila za izhodišča v letu 1979. Tretja akcija pa zajema stališča sindikatov do aktivnosti uresničevanja in uveljavljanja načela delitve po rezultatih dela v letu 1979. Tu mislimo predvsem na takojmenovano sindikalno listo. Za to akcijsko usmeritev smo se dogovorili skupaj s predsedniki občinskih sindikalnih svetov insekretarji občinskih svetov na posvetu v republiki, na podlagi tega posveta pa smo organizirali regionalne seminarje, na katerih smo dokončno utrdili ta akcijski program in ga z določenimi dopolnitvami tudi dogradili. Tako danes v posameznih občinah ta akcija že teče.

Takoj po seminarju smo imeli razgovor s predsedniki občinskih svetov na ravni regije in se dogovorili, kako bodo posamezne akcije tekale.

Moram povedati, da sem sama, kot predsednik medobčinskega sveta sindikata, zelo optimistična glede uspeha teh akcij, saj so predsedniki občinskih svetov ZS in sekretarji zelo zavzeto, takoj po seminarju, pripravili rokovnike in se dogovorili z najožjimi sodelavci v okviru občine, kako bodo te akcije speljali.

Na ravni regije smo se skupaj s predsedniki občinskih svetov ZS še pred seminarjem, ki ga je organiziral RS ZS, sestali na enodnevem posvetu na Brdu, kjer smo utrjevali tiste aktivnosti, ki so na ravni regije aktualne. Tako smo že predhodno vključili v program dela uresničevanje zakona o združenem delu in tudi akcijo zaključnih računov. Tako nas ta akcija ni niti presenetila.

Kako poteka sodelovanje z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami na ravni regije pri uresničevanju zadanih nalog?

Tudi z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami na ravni regije sodelujemo. Sodelujemo koordinirano, tako s predsedni-

ki medobčinskih družbeno-političnih organizacij, ZK, ZSM, SZDL in borčevsko organizacijo. Zato smo se na naši politični koordinaciji dogovorili z organizacijo ZK, da bomo skupaj ocenili, kje smo z uresničevanjem zakona o združenem delu v celotni regiji.

Na podlagi vseh teh dogovorov, kot sem že rekla, teče akcija. Teče predvsem analiza uresničevanja zakona o združenem delu. Želimo ugotoviti, kaj se je zgodilo, oz. se ni zgodilo 11. 12. 1978. Ob vseh teh akcijah hočemo biti dovolj vsebinski, da ne bi s formalnega vidika obravnavali uresničevanja zakona o združenem delu, kljub temu, da nekaj formalnosti vsebuje že vprašanje, kaj se je zgodilo 11. 12. 1978. V mislih imam sprejemanje aktov, torej, kje so jih sprejeli, kje jih niso, kateri so pomanjkljivi itd. Vendar je ob tem potrebno oceniti tri stvari. Kako so razprave potekale, kako so delavci aktivno sodelovali v teh razpravah, kako so bili ti samoupravni akti dejanska analiza, oz. odraz potreb sredine, za katero se samoupravni akti sprejemajo, in seveda, kako so delavci pri tem aktivno sodelovali.

Vprašanje pa je tudi, ali so ti akti bili sprejeti oz. zakaj niso bili. Dogovorili smo se, da bomo v slehernem okolju ocenili idejno-politične razmere. Ta ocena bi v posamezni OZD morala izgledati takole: v prvi vrsti bi morali oceniti sebe, kaj smo v tem obdobju, do omenjenega roka storili v sindikatu, da bi bili vsi akti do roka sprejeti. Nevzdržno je to, kar se pojavlja v zadnjem času, da hočemo vso krivdo za to, da akti v posameznih sredinah niso bili do roka sprejeti, vreči na poslovodno strukturo.

Izhajati moramo iz sebe, kako smo vodili politično akcijo in seveda pri vsem tem videti tudi, kaj je z vodstvenimi organi in službami v posameznih sredinah in ali so obstajali kakšni objektivni razlogi.

Kaj menite vi, tov. Šulgač?

Najbrž za objektivne razloge ne gre v nobeni sredini, mogoče gre za malomarnost, za odlašanje, če pa gre za zavestne odpore, bomo morali na podlagi ocene, ki jo bodo napravile družbeno-politične organizacije, ustrezno ukrepati.

Treba bo tudi pogledati, kaj DPO, sindikat, ZK in ZSMS v posameznem tozdu predstavljajo in kaj v tem trenutku pri razvoju samoupravljanja delajo poslovodni organi.

Predvsem pa bomo morali v vseh sredinah, kjer vlada nezakonito stanje, odpraviti le-tega. Ta akcija, ki je dolgoročna in permanentna, nas mora voditi v to, da vsi samoupravni akti in zakon o združenem delu v celoti zaživijo.

Omenili ste enotno akcijo vseh družbeno-političnih organizacij. Kako ste se dogovorili in kaj vse je že storjeno, da bodo vse te akcije tudi uresničene?

Glede sodelovanja sindikatov z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami moram povedati, da prav gorenjska regija na tem področju prednjači.

Cepav je bilo predvideno, da bi te akcije vodili IO OO sindikatov, smo se tako v regiji kot v osnovnih organizacijah dogovorili, da je treba družbeno-politične organizacije pri teh akcijah v celoti povezati. Ne glede na to, da ima vsaka družbeno-politična organizacija svojo družbeno vlogo in glede nanjo tudi svoj program, glede akcije, kot je uresničevanje zakona o združenem delu, pa najbrž ne more imeti vsaka organizacija svoj program. Tu je treba vse politične sile združiti in mislim, da bo prav v združevanju sil na ravni temeljne organizacije vse do republike rodilo uspeh.

Torej ste se z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami že povezali?

Za omenjeno aktivnost smo se dogovorili že na regijski družbeno-politični koordinaciji. Na osnovi tega dogovora je medobčinski sekretar tov. Zdravko KRVINA sklical sekretariat ZK, kjer so se dogovorili za aktivnost na področju regije.

V sindikatih pa smo sklicali tudi predsednike občinskih konferenc ZSM in predsednike občinskih konferenc mladih delavcev. Tak razgovor pa smo pripravili tudi takoj po sindikalnih kongresih. Že takrat smo se dogovorili za skupne akcije. Gre za to, da se povežemo na vseh nivojih, tako v regiji, kot v tozidih in če hočete tudi v KS, kamor bomo morali sindikati organizirano poseči, da bi povezali mladino kot sestavni del sindikalne aktivnosti.

Iz razgovora je čutiti, da vse akcije in delo sindikalne organizacije dobivajo drugo kvaliteto, drugačen pristop k reševanju nalog in ciljev, ki so pred nami.

(Nadaljevanje na 6. strani)

IVANKA ŠULGAJ ... (Nadaljevanje s 5. strani)

Vsekakor, sindikat dobiva in mislim, da se v vseh akcijah v praksi to tudi čuti, drugačno družbeno vlogo.

Mehanizem družbeno-ekonomskih odnosov, ki sta ga vzpostavila ustava in zakon o združenem delu zagotovo ne bi mogel zadovoljivo delovati brez polnega angažiranja sindikatov in seveda brez polnega demokratičnega angažiranja ZK z delavci.

Če bodo komunisti delovali na demokratičen način znotraj sindikatov, ne nad sindikati, bo sindikat lahko odigral pomembno vlogo.

Mnenja sem, da mora sindikat z drobnih stvari, ki pa niso nepomembne, preiti na širšo vsebinsko skrb za človeka. Čeprav se prav zdaj lotevamo vsebinskih vprašanj položaja delavca v združenem delu, pa vendar ne bomo mogli mimo vprašanj, ki dnevno tarejo delavca.

Tudi vprašanje, kako delovni človek živ izven delovne organizacije, je pomembno, zato, kot sem že rekla, se bo moral sindikat aktivno vključiti v krajevno skupnost.

Osebnostno menim, da se nam ni treba več pogovarjati, kaj bomo delali, temveč, kako bomo delali.

To, kar smo pogrešali pri aktivnosti sindikatov, je večje povezovanje odborov sindikatov dejavnosti na ravni regije. Prav tu moramo doseči bistvene premike. V vseh teh odborih se morajo povezovati posamezne panoge in ocenjevati razvojne možnosti in reševati vse probleme, ki se pojavljajo na ravni posamezne panoge.

Prišla sva do vprašanja, kako se v tem trenutku organiziramo?

Ne samo sindikat, mislim, da tudi ZK, ZSM in SZDL morajo svojo osnovno akcijsko usmeritev nameniti bazi, osnovnim organizacijam, tozdom in krajevni skupnosti.

Tudi ocena dela posameznih organov družbeno-političnih organizacij mora biti pravzaprav ocena razvitosti stanja samoupravnih odnosov v osnovnih organizacijah, tozdihi in KS.

Vse preveč dela je bilo do sedaj na ravni občinskih organov in v republiki, včasih pa tudi na ravni konferenc v delovnih organizacijah, premalo pa na ravni tozdov. Delo je bilo preveč forumsko, in če ne bomo začeli delati tam, kjer se bide bitka za družbeno-ekonomski položaj delavca in tam, kjer se bide bitka za položaj krajana, so vprašljive vse akcije, ki se jih bomo lotili.

Pri tej osnovni usmerjenosti pa se je še vedno treba povezovati tako na ravni občine za skupne akcije, kot na ravni regije.

Na ravni regije smo sprejeli akcijske usmeritve predvsem za vprašanja, ki jim je treba dati poseben poudarek in jih začeti povezovati.

Po eni strani gre za vprašanja utrjevanja tozdov, po drugi strani pa omogočiti odprtost tozdov v občini, regiji in izven meja regije.

Po vašem mnenju bodo te oblike sodelovanja prinesle boljše rezultate?

Nedvomno, vse omenjene akcije bodo lažje uresničene že zaradi tega, ker potekajo, oz. bodo potekale enotno, vključenih bo veliko več ljudi.

Pri uresničevanju takšnih akcij moramo imeti pred očmi stanje in potrebe okolja, v katerem delujemo. Če oznaš stanje in če ob tem veš kaj hočeš, potem ni težko reči, kaj bomo storili sami, da bodo akcije učinkovitejše. Prepričana sem, da bodo tudi v ostalih regijah, v kolikor že niso, morali pristopiti k povezovanju vseh subjektivnih sil.

Poleg že omenjenih akcij na ravni regije, so v programu tudi nekatere druge pomembne akcije. Katere?

V regijskem programu smo ob sprejemanju vnesli vse aktivnosti za leto 1979. Že takrat smo vnesli ocene uresničevanja zakona o združenem delu in se dogovorili, da bomo organizirali skupne seje sindikata in ZK na nivoju regije, kar sem že omenila. To akcijo bomo zaključili v februarju, akcija že teče, napeli pa bomo vse sile, da jo bomo uresničili.

Druge akcija predstavlja oceno gospodarjenja v letu 1978 in naloge v letu 1979 s posebnim poudarkom delovnim organizacijam in sozdom, ki s svojo dejavnostjo pokrivajo več občin, z oceno stanja tam, kjer delajo z izgubo ali na meji rentabilnosti. Tem sredinam bomo na ravni regije posvetili posebno pozornost. Zanje bomo začeli ustanavljati začasne svete, kot začasno obliko dela za proučevanje določenega problema.

Naslednja akcija medobčinskega sindikalnega sveta je akcija ocene dosedanjega prizadevanja na področju usmerjenega izobraževanja in njihova hitrejša uveljavitev.

Na področju usmerjenega izobraževanja mora prav združeno delo imeti večji vpliv. Na tem področju ni dovolj samo analize, potrebujemo programsko usmeritev. Tudi pri tej akciji bomo sodelovali skupaj z organizacijo ZSMS, saj je prav mladina živo zainteresirana, da usmerjeno izobraževanje steče.

V jesenskem obdobju pa se bomo lotili uresničevanja kadrovske politike, poseben poudarek bomo namenili produktivnemu zaposlovanju.

Ocenili bomo, kje smo na ravni regije na področju kadrovske politike. Obdelali bomo celoten kompleks vprašanj kadrovske politike.

Zadnje, česar se bomo v letošnjem letu lotili, pa je vprašanje uveljavitve vloge in organiziranosti sindikata v krajevnih skupnostih. Pri uresničevanju te naloge bomo morali sodelovati s SZDL. Tako lahko vidite, da se večina akcij povezuje z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami. To je le del akcij, ne smemo pozabiti tudi ostalih, ne manj pomembnih, kot so program zdravstvenega varstva, uresničevanje srednjeročnega programa razvoja, ocena družbeno-političnega izobraževanja in usposabljanja, vloga kluba samoupravljalcev in delavskih univerz, množično kulturno udejstvovanje v kulturnih institucijah, položaj agroživlilstva v regiji, več sodelovanja bi moralo biti tudi na področju delavskega turizma itd.

L. M.

SPREJETI SKLEPI NA OSNOVI OBRAVNAVANE ANALIZE, SOCIALNE POLITIKE IN SOCIALNEGA RAZLIKOVANJA V OBČINI KRANJ TER STANJE V NAŠI DELOVNI ORGANIZACIJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tudi zato, da ne bomo čez leto dni mogli več zapisati:

»Še vedno velja ugotovitev, da se tisti delavci, ki imajo urejene razmere (kot posamezniki, v družini) mnogo manj zanimajo za reševanje posameznih področij v delovni organizaciji...« (po analizi obč. sind. sveta).

To pa pomeni, da morajo ti sklepi postati del naše družbene aktivnosti, del nas in našega razmišljanja.

Z namenom, da bi preverili našo družbeno učinkovitost na področju obvladovanja socialne politike in socialnega razliko-

vanja, smo po predhodnih razpravah v osnovnih organizacijah in na predsedstvu konference izpostavili najpomembnejše ugotovitve ter stališča, ki skupaj z že sprejetimi zaključki konference predstavljajo celovit dokument.

ZAPOSLOVANJE

Ker na socialno politiko in družbeni standard v veliki meri vpliva politika zaposlovanja (posledica investicijske politike), so bile sprejete naslednje ugotovitve in sklepi:

1. Naše zaposlovanje v obdobju 1972–1976 ni bilo v skladu z dogovorjeno občinsko in republiško politiko. Velika investicijska vlaganja v osnovna sredstva so pogojevala zaposlovanje po 6,3 odstotni stopnji in to v pretežni meri delavcev iz drugih republik, ki niso imeli ustreznih industrijskih delovnih navad ter zagotovljenih minimalnih življenjskih standardov.

2. Izredno minimalne možnosti pridobivanja kadra iz kranjskega industrijskega bazena, kakor tudi iz ostalih krajev Slovenije in Jugoslavije (hiter razvoj industrije v krajih, ki so bili prej nerazviti in vračanje že zaposlenih delavcev) nam kažejo na to, da je naše planirano zaposlovanje v obdobju 1977–1980 po 3,5 odstotni stopnji nerealno in ni v skladu z občinsko resolucijo. Posebej velja omeniti dejstvo, da nam že danes manjka za normalno proizvodnjo preko 100 delavcev.

3. Načrtovalci našega nadaljnjega razvoja bodo morali v prihodnje bolj upoštevati navedena dejstva, kot pa so jih dosedaj in tako načrtovati razvoj s kapitalnimi investicijami, z uvajanjem modernejših tehnologije, ki edino lahko izboljša slabe delovne pogoje in poveča zahtevnost nalog ter kvalifikacijsko strukturo zaposlenih.

4. Vse nove investicije se morajo načrtovati v okviru že obstoječe delovne sile in morajo odpravljati delovno intenzivne procese ter prinašati večji ostanek dohodka, večji OD in višji družbeni standard zaposlenih.

SOCIALNO VARSTVO IN DRUŽBENI STANDARD

Kljub dejstvu, da smo v zadnjih šestih letih na področju socialnega varstva in družbenega standarda dosegli velike uspehe, pa s stanjem na tem področju v zadnjem času ne moremo biti zadovoljni. Najpomembnejši vzroki za tako stanje so:

- z razvojem in načrtovanjem socialno političnih ukrepov smo v delovni organizaciji pričeli šele po 1970. letu,
- investicijski plani in gospodarski načrti so nekatere elemente socialne politike pričeli vsebovati šele po 1972. letu,
- naši razvojni programi so bili glede na problematiko pridobivanja delavcev usmerjeni preveč v delovno intenzivne procese,

- izredno pomanjkanje delovne sile v kranjskem bazenu nas je primoralo, da smo zaposlovali delavce iz drugih krajev domovine. Tako se je stanje na tem področju izredno hitro slabšalo in je v zadnjih dveh letih (veljavnost določil samoupravnega sporazuma o zagotavljanju minimalnih življenjskih in kulturnih standardov) postalo izredno pereče.

1. Ugotavljamo, da investicijski programi še vedno v celoti ne vsebujejo vseh elementov socialne politike in družbenega standarda. Še vedno je prisotna miselnost, da je s tem, ko planiramo nekaj sredstev za stanovanja, že vse rešeno. Velikokrat pa se niti ne zavedamo, da smo dolžni delavcu zagotoviti tudi vse življenjske pogoje in tako že pri sami investiciji v ta namen predvideti ustrezna sredstva.

2. Programi socialne politike in družbenega standarda so še vedno preveč kratkoročni, opredeljeni v glavnem le z gospodarskim načrtom in kot taki premalo učinkoviti. Prepričani smo, da je za učinkovito in kompleksno reševanje potrebno takoj izdelati kratkoročne in srednjeročne programe razvoja te dejavnosti.

3. Kljub temu, da smo v stanovanjsko gospodarstvo vlagali ogromna sredstva (11 do 13 % odstotka bruto osebnega dohodka in razpolagamo s 480 stanovanji), se je število prosilcev v zadnjih dveh letih povečalo na 380. Enako pereča pa je tudi problematika pri zagotavljanju ležišč samskim delavcem.

4. Kriterije za dodeljevanje stanovanj je potrebno spremeniti, ker premalo upoštevajo delovno dobo in vse preveč razne druge pogoje, ki si jih prosilci velikokrat sami namenoma poslabšajo in tako na hitro ter nepošten način pridejo do stanovanja.

5. Na področju letovanja in same delitve regresa nismo dosegli bistvenega kvaliteta napredka. Menimo, da z nakupi prikolic ne bomo dosegli postavljenih ciljev, to je zagotovitve enakih pogojev letovanja vsem delavcem in namenske uporabe regresa. Zato mora biti naša nadaljna politika usmerjena v zakupe hotelskih kapacitet, regresiranja teh ležišč in tako namenske uporabe sredstev za regrese, v ukinitev klasičnega kolektivnega dopusta, v organizirano individualno varčevanje za potrebe letovanja.

6. Z družbeno prehrano nismo zadovoljni, saj kljub večletnim obljubam in dogovorom še vedno nismo pričeli z izgradnjo objekta družbene prehrane, s katerim bi vsem zaposlenim zagotovili celodnevno prehrano. Menimo, da je to klasičen primer, ki kaže na večkrat nesprejemljiv odnos do reševanja socialne politike in družbenega standarda.

7. S problematiko reševanja in ustreznega premeščanja invalidnih ter dela manj zmognih delavcev (imamo jih že preko 280), se je treba odgovorneje spoprijeti. Zahtevamo, da se z razvidi del in nalog opredelijo vsa tista dela ter naloge, ki jih lahko opravljajo delavci z zmanjšano delovno sposobnostjo in da se jim zagotovi prednost pri opravljanju teh nalog.

8. Čimprej je treba izdelati take principe delitve dohodka, da bodo temeljne organizacije, ki zaposlujejo veliko število invalidnih in dela manj zmognih delavcev, ustrezno udeležene pri dohodku tistih temeljnih organizacij, ki take delovne sile ne morejo zaposlovati.

9. Aktivnost kluba zdravljenih alkoholikov, ki je od leta 1974 do 1976 zelo uspešno deloval, se je bistveno zmanjšala. Vzroki za tako stanje so v različnih pogledih zdravstvenih delavcev na metode zdravljenja, v neurejenem statusu klubov, v premajhni strokovni pomoči zdravstvenih organizacij in v kadrovski problematiki.

10. Za učinkovitejšo in tudi pravičnejšo dodeljevanje socialnih pomoči je treba nastaviti socialne karte, iz katerih bo razviden socialnomaterialen položaj vsakega zaposlenega.

IZOBRAŽEVANJE

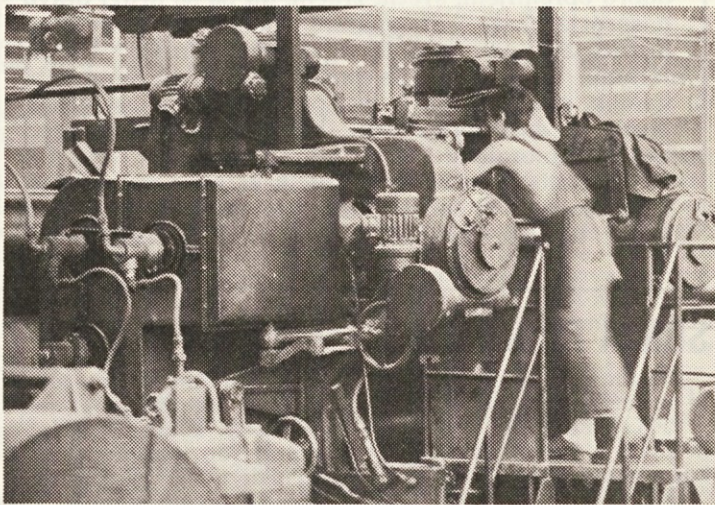
1. Nesprejemljiva je ugotovitev občinske analize, da je celotno izobraževanje v Kranju dobro urejeno, saj se večina poklicnih in srednjih šol srečuje z velikimi problemi prostorskega značaja.

2. Na področju izobraževanja članov samoupravnih organov, sindikalnih delavcev in delegatov delegacij je bilo v zadnjem času premalo narejenega.

3. Že dalj časa ugotavljamo tudi veliko potrebo po ustreznem funkcionalnem izobraževanju neposrednih vodij za delo z ljudmi. Raziskave v svetu so pokazale, da je neposredni vodja izredno pomembna oseba, od katere je v veliki meri odvisna produktivnost, delovna morala, medsebojni odnosi, informiranost in angažiranost pri samoupravnem ter družbenopolitičnem delu.

4. Z uvalnim seminarjem za novo zaposlene delavce, z vlogo mentorja in s celotnim postopkom vključevanja v novo delovno sredino ne moremo biti povsem zadovoljni, ter je zato treba ves postopek temeljito analizirati ter ga ustrezno izpopolniti.

5. Za uspešno rešitev problematike v 3. in 4. točki predlagamo, da se ponovno opredeli vloga neposrednega vodja v proizvodnji (izmenski delovodje) z namenom, da se jim omogoči opravljanje osnovne funkcije, to je delo z ljudmi.

ŠPORTNO REKREATIVNA DEJAVNOST

1. Naša nadaljna prizadevanja morajo biti usmerjena v še večjo množičnost in v odpravo kakršnih koli neracionalnih elitnih oblik izvajanja športno rekreativne dejavnosti.

2. V okviru športnega meseca Save je potrebno še bolj preiti na take oblike športno rekreativne dejavnosti, da bodo dostopne vsem delavcem in namenjene krepitvi njihove zdravstvene ter delovne sposobnosti. Točkovni sistem je treba spremeniti tako, da bo poudarek na množičnosti (število udeležencev), ne pa na kvaliteti.

3. Takoj je treba preveriti, kdo uporablja 3000 brezplačnih kart za plavanje.

4. Za delavce, ki delajo v težkih delovnih pogojih, je treba uvesti rekreativna letovanja. S tem bomo preprečevali invalidnost in manjšo sposobnost za delo.

VARSTVO PRI DELU – DELOVNI POGOJI

1. Delovni pogoji so ponekod še vedno izredno težki. Raste tudi število predčasnih invalidskih upokojitev, in število delavcev z zmanjšano delovno sposobnostjo.

2. Število nesreč in poškodb pri delu počasi upada. Zaskrbljujuče pa je naraščanje nesreč zaradi subjektivnih vzrokov, katere moramo z doslednim upoštevanjem varstvenih predpisov in z izboljšanjem socialno materialnega stanja zaposlenih zmanjšati.

3. Obsojamo pojave nočnega dela žena in zahtevamo takojšnjo odpravo le-tega.

4. Odločno smo proti uvajanju in planiranju nadurnega dela, posebej še na takih nalogah, kjer prihaja često do invalidnosti in zmanjšane delovne sposobnosti.

KULTURNA DEJAVNOST

1. Kulturno življenje delavcev sodi med temeljne naloge sindikata. Ugotavljamo pa, da to področje do sedaj ni imelo pravega mesta pri našem delu. V prihodnje bomo morali več pozornosti posvetiti ureditvi delovnega in življenjskega okolja, higiensko-zdravstveni kulturi, kulturi stanovanja in gospodinjstva ter kolektivnemu družabnemu življenju delavcev.

2. Kulturno umetniško društvo oz. posamezne sekcije so dosegle lepe uspehe in kvalitetno raven, vendar pa bo treba v prihodnje zagotoviti tako v Kanju, kot v delovni organizaciji primerne prostore za organiziran razvoj že obstoječih sekcij in za ustanavljanje novih.

PREDSTAVLJAMO VAM SODELAVCE IZ KONTROLNIH LABORATORIJEV

Že v prvi številki našega glasila smo obljubili, da bomo tudi letos poskusili predstaviti čimveč področij dela in življenja v naši DO.

Tako smo vam za to številko pripravili razgovor s sodelavci iz kontrolnih laboratorijev. V razgovorih so nam povedali, kaj delajo, kako delajo, v kakšnih pogojih in kako so z delom zadovoljni.

Ob tem naj povemo, da so nekateri laboratoriji dobro opremljeni, svetli, zračni, da pa so drugi pravo nasprotje. Zato se nekatere sodelavke upravičeno pritožujejo nad pogoji in opremljenostjo. Vedeti moramo, da je kontrola potrebna, da ni sama sebi namen, zato bi morala biti prav opremljenost važen pogoj za kvalitetno delo, kakršno bi pri kontroli kvalitete moralo biti.

Upajmo, da se bodo uresničile želje po centralnem laboratoriju, ki ni le želja, je nuja, če hočemo kvaliteto naših izdelkov obdržati na doseženi ravni.

L. M.

SONJA PODLOGAR

Prosim vas, da mi odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Kakšno delo opravljate in kako je organizirano delo v kontrolnem laboratoriju?

Opravljam delo vodje kontrolnega laboratorija. Kontrolni laboratoriji so razdeljeni na tri delovna področja:

- fizikalni laboratorij za preizkušanje zmesi in gumenih izdelkov,

- laboratorij za preizkušanje surovin, ki se uporabljajo v umetnem usnju, polizdelkov in izdelkov za področje umetnega usnja,

- laboratorij za preizkušanje fizikalno-kemičnih lastnosti lepil, kemičnih izdelkov v obratu IV.

Laboratoriji so med seboj lokacijsko ločeni, kar povzroča velike težave pri organizaciji dela; posebej težaven položaj je v obratu IV, ker so sodelavke večkrat prepuščene lastni strokovni in organizacijski presoji. Naloge kontrolnega laboratorija so predvsem hitro in natančno spremljanje proizvodnega procesa. Posebej

važna je ažurnost in natančnost ljudi pri svojem delu, saj je potrebno dnevno preizkusiti približno 500 zmesi in redno preizkušati končne izdelke, da ne pride do zastojev pri prodaji in do zalog v skladišču.

Glede organiziranosti dela lahko poudarim, da ni posebnih problemov v fizikalnem laboratoriju in v obratu IV, ker skrbje za redno vzorčenje osnovnih polizdelkov in izdelkov tekoči kontrolorji, ki so v službi sektorja za kakovost in zanesljivost, nekoliko večji problem je v laboratoriju umetnega usnja, ker se je v letu 1978 spremenila organizacija dela, zato prihaja do zastojev pri vzorčenju past, vendar upam, da se bo tudi to kmalu spremenilo.

2. Kakšna je stopnja opremljenosti naših laboratorijev in kje je največ težav?

Opremljenost laboratorijev ne morem pohvaliti. Laboratoriji so zelo slabo opremljeni, saj je večina aparatov že dotrajanih in jih je nujno treba zamenjati z novjšimi. Zavedamo se, da tehnologija napreduje, pri tem pa zmeraj pozabljamo na stranske dejavnike, kot so laboratoriji, saj so za marsikoga v delovni organizaciji celo nepotrebni. Pereč problem je predvsem preizkušanje gumenih izdelkov. S skromnimi aparaturnimi je treba delati natančno, saj je ob prodaji izdelka potrebno izdati kupcu tudi poročilo o preizkušanju. Določenih parametrov preizkušanja ne moremo kontrolirati sami, zato plačujemo drage storitve tujim OZD.

Pereč problem je tudi prostorska utesnenost – predvsem v fizikalnem laboratoriju za preizkušanje gume. Da bi čim ekonomičneje izkoristili

prostor, smo zapolnili že vsak kotiček in steno, sedaj pa že postavljamo nižje omare eno na drugo, da smo si s tem pridobili najnujnejši prostor za arhiviranje vzorcev in postavitve aparatov. To povzroča nezadovoljstvo med ljudmi, saj se je vedno treba boriti za delovni prostor.

3. Ste z delom zadovoljni?

Delo v laboratoriju mi ugađa, vendar je zaradi problemov, ki sem jih omenila, večkrat zelo težko. Znajdem se pred visokim zidom, preko katerega se pri takih pogojih ne vidi.

4. Kakšni so odnosi? (v oddelku in na relaciji proizvodnja – kontrolni laboratorij)

Glede odnosov je težko govoriti. Trudimo se, da bi bili najboljši. Problem so tudi osebni dohodki, saj so sodelavci v laboratoriju zelo slabo nagrajeni, kljub temu, da morajo pridno in težko delati. Upam, da bomo pravilno ocenili naloge, ki bodo podane v katalogu del in nalog in tako rešili ta problem. Glede odnosov proizvodnja – laboratorij mislim, da ni posebnih problemov in da vsi delamo z enim ciljem – čim hitreje in čim natančneje ugotoviti lastnosti naših osnovnih polizdelkov in izdelkov.

5. Kaj menite o tehnološki in delovni disciplini. Kje je več prekrškov?

Mislim, da s tehnološko in delovno disciplino v laboratorijih ni problemov. Strogo upoštevamo predpise, kajti izhajamo iz stališča, da je osnova za nadaljnjo predelavo stroga in natančna kontrola.

VIDA JEZERŠEK

Koliko časa si v Savi?

V Savi sem 24 let, od tega v kontrolnem laboratoriju 18 let. Kakšno delo opravljate v laboratoriju?

Sem preizkuševalka gotovih izdelkov. To delo pa vključuje analizo končnih izdelkov in analizo atestnih zmesi.

Analize končnih izdelkov se opravljajo na podlagi labora-

torijskih metod za preizkušanje, delno po JUS – standardu, ISO, DIN – standardih ali po drugih odgovarjajočih metodah. Potrebno je izbrati pravilno metodo preizkušanja, izračunati rezultat po formuli, ki jo metoda zahteva. Zelo skrbno moramo voditi evidenco preizkušanja in odgovarjati za natančnost analize ter seveda končnega rezultata. Mersečno obdelujem rezultate analiz.

Na podlagi laboratorijskih meritev se izdelajo poročila o preizkušanju (atesti), ki jih zahtevajo kupci za skoraj vsak končni izdelek. Tako je tudi za atestnimi zmesmi, ki se sproščajo po kontrolnem predpisu s tem, da je število preizkušancev večje in metoda preizkušanja zahtevnejša. Analizirajo se še dodatni parametri, kot so: staranje, breknjenje...

Čemu rabijo te analize?

Rezultate preizkušanja končnih izdelkov uporabljamo za sproščanje le-teh. Če rezultat analize ni ažuren in natančen, pride lahko do velikega kopičenja končnih izdelkov in s tem tudi do večjih finančnih izgub (nepravočasna dobava, izdoba slabega končnega izdelka, reklamacije, itd...). Podobno je pri atestnih zmesih. Po končanem analiziranju se atesti izdajo in odpošljejo kupcu.

So pogosti primeri, da končni izdelek ne ustreza predpisom?

Ti primeri niso pogosti, tu in tam izdelek ne ustreza posameznemu parametru.

Si s pogoji dela zadovoljna?

Najbolj nas tare majhen prostor, vsi aparati so na »kupu«. To je največji problem zame in za sodelavce.

Kakšni so odnosi?

Odnosi so dobri, kljub starostni razliki se razumemo. Ni mi pa všeč, da smo tako neopazni. Občutek imam, da se v veliko primerih obnašajo do nas, kot da nas ni. To občutimo tudi pri naših OD. Tudi sama nisem preveč zadovoljna z OD, v kontrolnem laboratoriju pa jih je še veliko, ki prav tako niso zadovoljni s svojimi OD.

JANEZ VALANT

Koliko časa si že v Savi?

V Savi sem od leta 1961. Začel sem v poklicni gumarski šoli, delal pa sem v seri valjarni, v kontroli in se končno znašel v kontrolnem laboratoriju. Na tem delu in nalogah pa delam že več kot deset let.

Kakšno je tvoje delo?

Delo, ki ga opravljam, je vezano na izdelavo osnovnih polizdelkov – ugotavljanje stabilnosti procesa izdelave osnovnih polizdelkov. Izvajanje laboratorijskih poizkusov za popravilo osnovnih polizdelkov – zmesi.

Kako poteka postopek za popravilo zmesi?

Popravilo ni enostavno, potrebno je poiskati vzrok, največkrat je ta v neustreznih surovinah. Razlike v kvaliteti surovin so pogoste, predvsem zaradi zamenjave dobavitelja. V zadnjem času ne uvažamo več toliko iz Zahoda, naslanjamo se na domače surovine, ne v celoti, vendar pa prav te surovine velikokrat ne odgovarjajo zahtevam.

Velikokrat se zgodi, da se pri sestavi zmesi kaj zamenja ali pa se uporabi neustrezen pospeševalec, polnilo, itd. Prav to pa velikokrat otežkoča popravilo. Način popravila pa je tak, da vzamem kos zaprte zmesi in v laboratoriju ugotovim, po katerem parametru zmes ne ustreza. Ko ugotovim razlog slabe kvalitete, dodam manjkajočo surovino, polnilo, pospeševalec, barvo.

Na ta način določene zmesi lahko popravimo, pri določenih zmesih pa je težko ugotoviti napako. Take zmesi se predkodirajo v drugo kodo ali jo porabijo za predelavo v zbirno gume.

Kdaj je zaprtih zmesi največ?

Da je zmes zaprta ni vedno kriva napačna sestava ali zamenjava surovin, tu je še slabo spoštovanje tehnološke in delovne discipline. Pojavi zaprtih zmesi so pogosti, velikokrat so iste zmesi zaprte večkrat.

Si s svojim delom zadovoljen?

Z delom sem zadovoljen, saj je dovolj raznoliko, pestro, srečujem se z ljudmi. Veseli me predvsem zato, ker ni šablonsko, lahko bi celo rekel, da je zelo kreativno. Velikokrat preizkušam svoje znanje, vse to pa me veseli, zato rad opravljam svoje delo.

Kakšni so vaši pogoji dela?

Pogoji dela so v našem laboratoriju precej slabi. Prostor je majhen, imamo veliko aparatov in smo zato zelo utesnjeni. Tu so še zastareli stroji. Če bi te zamenjali, bi bilo delo lažje in učinkovitejše.

Ali razmišljaš o spremembi takšnega stanja?

Že dalj časa se v Savi govori o ureditvi centralnega laboratorija, kjer bi bilo delo in oprema organizirana glede na zahtevnost in odgovornost našega dela. Z realizacijo tega projekta bi odpravili utesnjenost, raztresenost in seveda tudi zastarelo opremo. S tem pa bi dosegli tudi lažje in hitrejšo sproščanje zmesi, opravili več dela, to delo pa bi bilo kvalitetnejše.

Kaj pa odnosi?

Odnosi so v redu, sam sem z njimi zadovoljen. Pojavijo se tudi »problemčki«, večjih težav pa ni.

KATARINA JERALA

Koliko let ste že v Savi?

Letos bo natanko 10 let, od tega 9 let v kontrolnem laboratoriju v tozdu Umetno usnje, eno leto pa sem delala v sortirnici naravnega usnja v obratu IV.

Kakšno je vaše delo?

Že nekaj let delam na razvojnem področju v kontrolnem laboratoriju. Izdelek, ki ga razvijamo, preizkušam po zahtevah tehnologov in ustaljenih predpisih.

Preizkušam vse fizikalne lastnosti umetnega usnja: kvadratmetrsko težo, trgalno vrednost, raztezke, staranje, fleksibilnost, želiranje (vzorec se za določen čas namoči v etilacetat in po tem preizkusu vzorec ne sme razpokati).

Je vaše delo zahtevno?

Včasih zelo, predvsem takrat, ko kak artikel preizkušamo prvič, sicer pa je to delo ustaljeno.

Kakšna je vaša opremljenost?

Delam v novem laboratoriju, tudi vse aparature in naprave so nove, tako, da sem z opremljenostjo in pogoji dela zadovoljna.

Se pri vašem delu pojavljajo napake, odstopanje od zahtevanosti parametrov?

Da, prihaja tudi do tega. Vendar so predpisi in zahteve

hitro spremenljive tako, da velikih odstopanj ni.

Komu predpisati krivdo za napake, ni lahko reči, tako v proizvodnji kot tudi pri nas se te pojavljajo, zdi pa se mi, da so največji krivci surovine, ki menjajo svojo kvaliteto. V proizvodnji pa je vzrok za nastalo napako lahko tudi nespoštovanje tehnološke discipline.

Ste z medsebojnimi odnosi zadovoljni?

V našem laboratoriju je zaposlenih 8 ljudi, vsi se razumejo in moram reči, da sem z odnosi med nami zadovoljna.

Kaj pa OD?

Zaenkrat sem zadovoljna, za moje delo sem nagrajena dobro. Sama sem sicer skromna, vendar tako kot se mi razvijamo, tako rastejo naše zahteve!

Delate za tozdo, ki je v lanskem letu dosegel slab poslovni uspeh. Kaj menite o tem?

V tozdu so problemi, artikli se ne prodajajo tako, kot bi želeli. Za nastalo situacijo je krivec precej, vsak nekaj, tudi v proizvodnji nosijo del odgovornosti, predvsem pri tehnološki disciplini. Če pri nas ne bi bili disciplinirani, bi bili rezultati še slabši, zato se moramo tehnološke discipline držati zelo strogo.

Iz najinega razgovora se da razbrati, da imate dela dovolj?

Da, dela je dovolj, toliko, da velikokrat delamo tudi popoldan, ob sobotah. Predvsem pa je dela veliko takrat, ko delamo na artiklih za izvoz. Tuji odjemalci naših izdelkov so zelo zahtevni, analiz je veliko več. Vse delo izven rednega delovnega časa opravi brez nadur, to delo se mi šteje in ga izrabim kot prost delovni dan.

HELENA BARTOL

Obiskal sem tudi sodelavke v kontrolnem laboratoriju obrata IV. Pogovarjal sem se s Heleno Bartol, ki je že 18 let v Savi, od tega kar 15 let v laboratoriju. O svojem delu mi je povedala: »Rada opravljam delo v laboratoriju, to delo me veseli, predvsem zato, ker je

zanimivo, vezano direktno na proizvodnjo, kar da našemu delu poseben utrip. Imamo pregled nad delom, tu v laboratoriju dnevno ugotavljamo, kaj in kako delajo.

Naše delo bi bilo še boljše in zanimivejše, če bi vse podatke in rezultate spremljali celovito, ne pa da rabijo le kot podatek, če surovina oz. izdelek odgovarjata predpisom. Morali bi jih zbirati in analizirati.

Kakšno je tvoje delo: opiši mi delovne naloge?

Moje delo je zelo različno, saj v glavnem nadomeščam manjkajoče sodelavke, sicer pa vodim rezultate. Prav sedaj bi radi zbrali čimveč rezultatov in ugotovili, kako poteka oz. kako uspešna je naša kontrola. Vodim kartoteko, tako za lepila, blago, kemične izdelke.

Kako poteka analiza ene od surovin ali izdelka?

Ker v tem trenutku delam predvsem na tekstilu, je potek dela naslednji. Ko dobimo vzorec od vsake bale, ki je oštevilčen, si odrežemo kos traku. Ta trak obdelajo v razvojnem laboratoriju in ugotovijo stopnjo hidrofbnosti, mi v našem laboratoriju pa izmerimo kvadratmetersko težo, debelino in vodopropustnost. Te rezultate posredujemo operativni kontroli, ki ustrezno ukrepa.

Imate pri delu kakšne probleme?

Pri samem delu ne, zdi pa se mi, da organizacija dela ni v redu. Smo preveč razdrobljeni, ni pravih takih kontaktov, tu se včasih počutimo kar pozabljeni.

Ste s pogoji dela zadovoljni?

Pogoji dela so se spremenili in to na boljše, saj imamo dobre pogoje za delo, mogoče bi bilo potrebno urediti le ventilacijo, saj velikokrat komaj dihamo. Tu namreč preizkušamo celo vrsto kemičnih izdelkov, ki nimajo prijetnega vonja. Tudi z opremljenostjo laboratorija smo zadovoljni.

Kakšni so medsebojni odnosi?

Odnosi so dobri, čeprav ni vse tako, kot bi moralo biti. Sama se sicer počutim dobro, prav v zadnjem času pa razmišljam o tem, da bi si poiskala drugo zaposlitev. Obiskujem višjo šolo za socialne delavce, oddelek za kadrovičke, ki mi na tem delovnem mestu ne bo veliko koristila. Rada bi ostala v Savi, če pa zame ne bo primerne delovnega mesta, se bom obrnila na drugo OZD.

Kaj pa OD?

Osebni dohodek ni slab, zaslužiti okoli 500 starih tisočakov, le ni tako malo, res pa je, da še nismo plačani po rezultatih svojega dela.

Toliko mi je o sebi in svojem delu povedala Helena Bartol, ki rada opravlja svoje delo, ki pa še ni pravilno vrednoteno.

(Nadaljevanje na 13. strani)

OPRIJEM PNEVMATIKE NA CESTIŠČE

Dobro oprijemanje pnevmatike na vozišču je osnovni pogoj za varno vožnjo. Omogočimo ga lahko z ustrezno konstrukcijo vozila, dobrimi lastnostmi pnevmatike in dobro zgrajenim in vzdrževanim voziščem. V naslednjem sestavku si oglejmo nekatere podrobnosti, ki vplivajo na dober oprijem.

a) Vpliv vozila na dober oprijem pnevmatike si oglejmo na prenosu moči motorja preko pnevmatik na vozišče in na vzmetnih lastnostih vozila.

Kako uspešen bo prenos moči vozila na vozišče, je odvisno od tega, s kakšno težo so obremenjena pogonska kolesa. Tri vrste pogona, ki se danes uporabljajo, prikazuje sl. 13.

Na sl. 13 a sta pogon in motor zadaj. To je najbolj ugodno, saj so zadnja kolesa, ki so pogonska, obremenjena z večjim delom teže motorja, razen tega jih obremeni še dodatna sila, ki nastane pri pospeševanju oziroma pri prenosu moči.

Pogon na sl. 13 c je manj ugoden kot pogon na sl. 13 a, saj so kolesa pri pospeševanju in pri pogonu nasploh razbremenjena. Najmanj ugoden je pogon na sliki 13 b, kjer teža motorja le neznatno obremeni kolesa. To z drugimi besedami pomeni, da bo pri vozilu, prikazanem na sl. 13 a, najmanjša verjetnost drsenja koles pri speljevanju, pri vozilu, prikazanem na sl. 13 b, pa bo ta verjetnost največja.

Poleg sile teže, ki deluje na pogonska kolesa, je seveda pomembna tudi moč, ki naj jo vozilo prenaša na vozišče. V tabeli prikazani podatki za različna vozila karakterizirajo nagnjenost vozila k drsenju pri speljevanju:

Tip vozila	Lega motorja	Vrsta pogona	Teža vozila (kp)	Moč motorja (KM)	Teža vozila / Moč motorja
BMW 520	spredaj	zadnji	1240	115	10,8
FORD ESCORD	spredaj	zadnji	910	44	20,6
CITROEN 2CV4	spredaj	prednji	575	23	25,0
NSU RO 80	spredaj	prednji	1290	115	11,2
ZASTAVA 101	spredaj	prednji	815	55	14,8
ZASTAVA 750	zadaj	zadnji	605	23	26,3
SIMCA 1000	zadaj	zadnji	790	40	19,8

Razmerje TEŽA VOZILA/MOČ MOTORJA v tabeli nam podaja težo vozila, ki odpade na vsako KM (konjsko moč) motorja. Velika vrednost pove, da je vozilo težko in bo pri speljevanju težko zdrselo.

Iz tabele vidimo, da ima najugodnejše razmerje naš »fičko«, zlasti še, ker spada v ugodno skupino – motor in pogon zadaj. Najneugodnejše razmerje pa ima BMW 520, ki poleg tega spada še v neugodno skupino – motor spredaj in pogon zadaj. Ta ugotovitev nas ne sme presenetiti, saj je znano, da nastopa pri močnejših vozilih problem prenosa moči na vozišče. Kolesa vozil F1 (formule ena) zdrsiijo ob neprevidnem dodajanju plina celo v višjih prestavah. Da pa si ne bi kdo delal napačnih zaključkov o kvaliteti vozil, naj poudarim, da na obremenitev koles znatno vplivajo tudi aerodinamične sile in da o legi motorja in vrsti pogona odločajo še drugi faktorji. Nevarnost zdrsa pa prepre-

čujemo tudi z ustrezno izbiro pnevmatik, saj ima BMW 520 večje radialne pnevmatike (175 SR ČA14), za »fičko« pa še vedno ustrezajo diagonalne pnevmatike (5.20 – 12). Kljub temu pa je res tudi, da nekateri vozniki vozil, BMW dajo dodatno breme v prtljažnik, da s tem preprečijo spodrsavanje zadnjih koles.

Kot drugi vpliv vozila na oprijem si oglejmo vzmetne lastnosti vozila. Te morajo biti takšne, da je gibanje težišča nadvozja čimbolj enakomerno. Idealno stanje prikazuje sl. 14.

Zaradi gibanja koles v navpični smeri se navpična sila med pnevmatiko in voziščem spreminja. V prikazanem idealnem primeru bi lahko dosegli, da ta sila ne bi bila nikoli manjša od neke še zadostne vrednosti. Ker pa gibanje vozila ni idelano, temveč se težišče giblje po neki krivulji, se sila spreminja do tolikšne meje, da zavzame tudi vrednost nič. V tem trenutku izgubi vozilo oprijem in vožnja je manj varna. Z ustrezno uskladitvijo elementov, ki povzročajo nihanje vozila, so konstruktorji dosegli, da je teh trenutkov čim manj in da so v takšni oddaljenosti med seboj, da se varnost vožnje kar se da malo zmanjša. K tem elementom bistveno spadajo tudi pnevmatike. Zato moramo imeti opremljeno vozilo s takšno konstrukcijo in takšno velikostjo pnevmatik, kot to predpisuje proizvajalec vozila. Vsaka odstopanja spreminjajo lastnosti vozila, navadno na slabše.

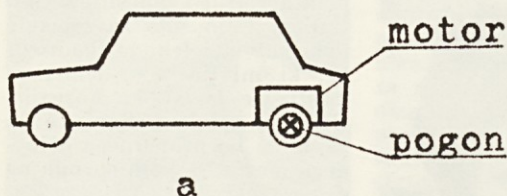
b) Sedaj si oglejmo še, kako vplivajo na oprijem pnevmatike. Pri tem pa moramo istočasno obravnavati tudi stanje vozišča, saj ni pnevmatike, ki bi bila na različnih voziščih enako dobra.

Najugodnejše je suho, čisto vozišče. V tem primeru pride pnevmatika v neposredni stik s površino vozišča, oprijem je najboljši. Za take pogoje so najprimernejše pnevmatike brez dezena, kakršne uporabljajo tudi vozniki na dirkah formule ena. Vendar pa morajo te pnevmatike ob najmanjšem rosenju dežja takoj zamenjati, saj je sicer vožnja praktično nemogoča. Ker si običajni vozniki ne moremo privoščiti takšnih zamenjav, moramo uporabljati pnevmatike, ki bodo zagotavljale normalno vožnjo tudi v primeru, ko vozišče ne bo suho oziroma čisto.

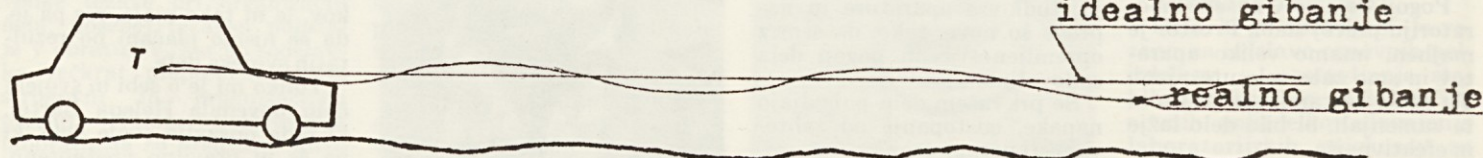
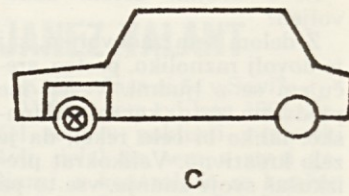
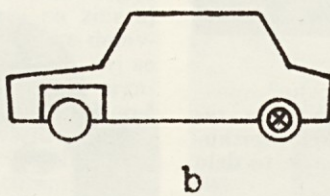
Na mokrem oziroma nečistem vozišču je med pnevmatiko in voziščem neka snov. Čeprav je ta snov lahko tudi pesek na asfaltu, si bomo ogledali le tiste snovi, ki se pojavijo tudi pri dobrem vzdrževanju vozišč. To so voda, sneg in led.

Pnevmatika bo imela dober oprijem le, če se bo neposredno dotikala vozišča. Zato moramo na mokrem vozišču doseči, da površina plašča izrine vodo pod njim. V ta namen so na površini plašča izdelani kanali, po katerih voda odteče. Ker pa je za odtokanje na voljo zelo malo časa, jo del ostane v kanalih, kjer ni škodljiva. Kadar voda ne more odteči, ker jo je preveč oziroma so kanali zaradi obrabe preplitki, plašč zaplavlja po vodi kot čoln. Zaradi tega izgubimo vsako možnost upravljanja z vozilom. Ta pojav, ko pnevmatika splava, imenujemo s tujo aquaplaning. Pri pnevmatikah z zadostno globino kanalov nastopi splavanje na 3 mm visoki vodi pri hitrosti okoli 100 km/uro. Če pa so kanali zaradi obrabe plašča preplitki, pa že znatno preje. Seveda je hitrost, pri kateri nastopi splavanje, odvisna tudi od strukture vozišča.

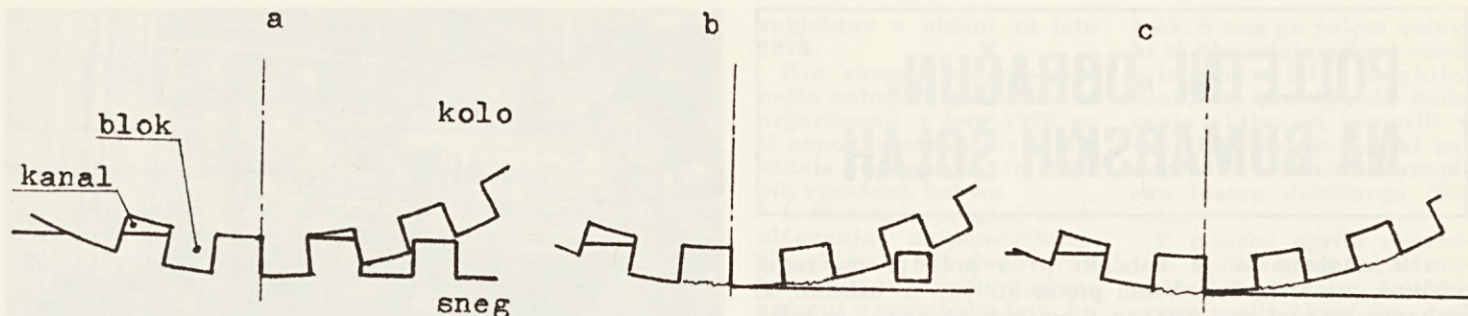
Kadar je na vozišču sneg, ni več možno zagotoviti neposrednega stika med pnevmatiko in voziščem. Sneg se ne da izrinuti. V tem primeru moramo doseči, da se plašč »zarije« v sneg, kot shematsko prikazuje slika 15.

sl. 13

sl. 14

sl. 15

S tem nastopi zveza, ki bo omogočila vožnjo po snegu, če bo le dovolj snega med sosednjima blokoma površine plašča (sl. 13a). Če pa bo snega premalo, ga bo blok odrezal in kolo bo zdrselo (sl. 13b). Če ta sneg ne bo padel iz kanala, bo oprijem še slabši, saj bo kolo nadaljevalo vožnjo le na površini snega (sl. 13c). Da to preprečimo, uporabljamo na snegu zimske plašče, ki imajo dovolj velike kanale. S tem je preprečeno odrezavanje snega, če pa do tega zaradi nepredvidne vožnje le pride, sneg iz kanalov sam odpade. S tem je dana možnost, da se bo plašč pri nadaljnji vožnji pravilno oprijemal vozišča.

Kadar pa je sneg na vozišču tako zbit, da prodiranje blokov vanj ni možno, se dogaja s plaščem podobno kot na ledu, le da je tu oprijem nekoliko boljši.

Za konec si oglejmo še oprijem na ledu. Tu se plašč giblje na površini ledu in mu je onemogočeno vsako prodiranje vanj, kot smo imeli primer na snegu. Zaradi tega je zmotno mišljenje, da imajo zimske pnevmatike poleg dobrega oprijema na snegu tudi že dober oprijem na ledu. Tega bodo imele le, če bo tekalna površina izdelana iz takšne gume, da bo imela na ledu dobro trenje. Široki kanali na zimskih plaščih pa sami ne omogočajo dobrega oprijema na ledu.

Še boljši kot posebna zmes za led pa so tako imenovani spajki. To so kovinski žeblički posebne oblike, ki so v blokkih tekalne površine plašča. Tako kot se blok zarije v sneg, se tudi spajk zarije v led in omogoči dober oprijem. Ker pa spajki povzročajo na voznih površinah precej škode, so v nekaterih evropskih državah prepovedani. Tudi v Jugoslaviji so dovoljeni le še letos do 15. marca, nato pa jih ne bomo smeli več uporabljati.

Na oprijem plašcev ne vplivata le zgoraj obravnavana oblika tekalne površine (dezen) in vrsta gume, temveč, še kako odločilno, tudi notranja zgradba pnevmatike. Vendar je povedano dovolj za sklep, da nam zagotovi varno vožnjo le voznim razmeram ustrezna pnevmatika.

Navedeno nam prikazuje nekatere podrobnosti v zvezi z oprijemom. Če pa bo vožnja zares varna, je odvisno od tega, ali bomo hitrost vozila prilagodili stanju vozila in stanju vozišča.

Kranj, 22. januarja 1979

Branko Markun dipl. ing.

PREŠERNOV TEDEN

Za letošnjo proslavo slovenskega kulturnega praznika – 8. februarja se v občini Kranj pripravljamo bolj kot kdajkoli doslej. Pri osrednji knjižnici občine Kranj je imenovan Odbor za pripravo praznovanj ob Prešernovem tednu. Že sredi januarja je izdelal

PROGRAM ZA PREŠERNOV TEDEN.

Ker menimo, da bo program za mnoge izmed nas zanimiv, ga objavljamo v celoti, o prireditvah in z ostalimi informacijami vas bomo seznanili še v Informatorju.

5. II. ob 17.30: Literarni večer – Knjižna bera 1978. O svojih delih bodo spregovorili Marija Kne, Franci Zagoričnik, Pavle Lužan, Rudi Šeligo in France Pibernik. Prireditelj bo v Časopisni čitalnici Osrednje knjižnice v Kranju, Tavčarjeva 41/II. Prireditelj: Osrednja knjižnica Kranj
6. II. 18.: Razstava »Slovenci v predmarčni dobi in revoluciji 1848« – Galerija Prešernove hiše v Kranju in v baročni stavbi na Tavčarjevi 43. Prireditelj: Gorenjski muzej
6. II. ob 18.30: Izmenjalna likovna razstava s Pomurjem – razstavlja Nikolaj Beer – galerija Mestne hiše v Kranju Prireditelj: Gorenjski muzej Kranj
6. II. 18.45: Razstava »Kranj v arheološki literaturi« – stebriščna dvorana Mestne hiše v Kranju Prireditelj: Gorenjski muzej Kranj
6. II. ob 19: Koncert v renesančni dvorani Mestne hiše v Kranju – sodelujejo: Ileana Bratuž Kacijan, sopran, Ergican Saydam iz Istambula, klavir, klavirska spremljava Igor Dekleva Prireditelj: Koncertna poslovalnica Kranj
7. II. ob 17: Komemoracija pri pesnikovem grobu v Prešernovem gaju Sodelujejo Pevski zbor »France Prešeren« ter recitatorji OS France Prešeren.
7. II. ob 18: Podoknica pred Prešernovo hišo v Kranju Sodeluje Pevski zbor Iskra
7. II. ob 19.30: Otvoritev Tedna slovenske drame v Prešernovem gledališču v Kranju Prireditelj: Prešernovo gledališče Kranj
7. – 16. II.: Teden slovenske drame
8. II. ob 18.: Podelitev plaketa v renesančni dvorani Mestne hiše v Kranju. Kulturni program Glasbene šole iz Kranja. Prireditelj: Kulturna skupnost Kranj
9. II. ob 18.: Podelitev Prešernovih nagrad v Domu JLA v Kranju Nazorjeva 3
9. II. ob 18.30: Razstava fotografije »Gledališče« v Mali galeriji Mestne hiše v Kranju Prireditelj: Prešernovo gledališče Kranj
9. 17. II.: Kulturni teden DPD Svoboda Predoslje ob 70. letnici društva Prireditelj: DPD Svoboda Predoslje
10. II. ob 19.00: Občinska revija pevskega zborov v kulturnem domu na Visokem. Prireditelj: ZKO Kranj

POLLETNI »OBRAČUN« NA GUMARSKIH ŠOLAH

19. januarja se je končalo prvo polletje na redni poklicni gumarski šoli. Vsem predavateljem in ostalim, ki vsakodnevno delamo pri vzgoji in izobraževanju bodočih poklicnih gumarjev, je to polletje minilo zelo hitro. Lahko bi rekel, da nas je zaključek prvega polletja kar malo prehitel, saj je bilo zelo delovno vzdušje prav do zadnjega dne pred spričevali: preverjanje znanja, pisanje kontrolnih nalog, popravljanje in zaključevanje ocen itd.

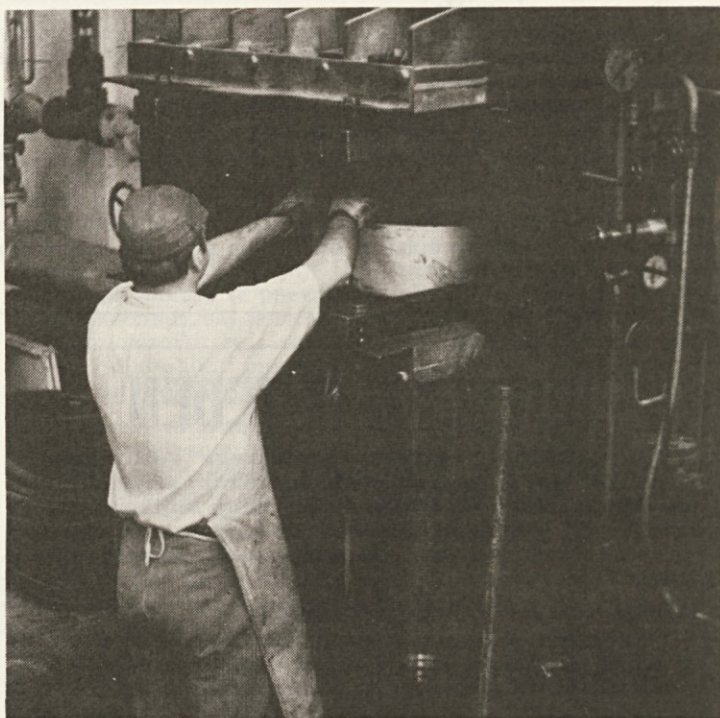
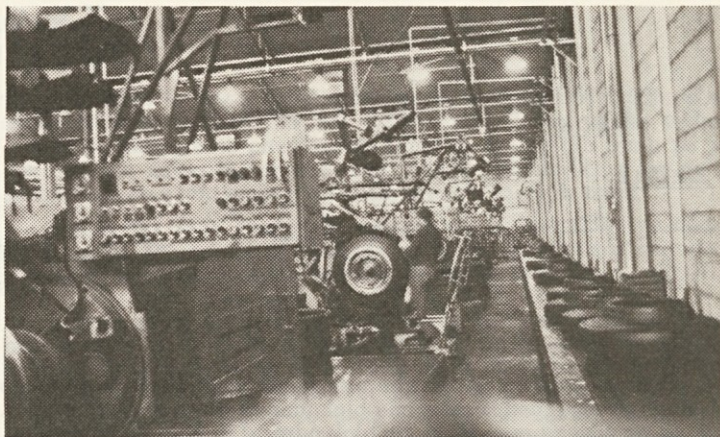
Kako bi na kratko ocenili uspeh v enem prvem in dveh drugih letnikih poklicne šole? Procentualno gledano z učenim uspehom ne moremo biti zadovoljni. V prvem letniku je izdelalo 54 % učencev, v drugem a razredu 53 % (en učenec je bil neocenjen) in v drugem b razredu 50 %. V primerjavi s prvo redovalno konferenco se je učni uspeh le malenkostno dvignil. Bolj spodbudno pa je, da nimamo izrazito slabih učencev. Večina učencev z nezadostnim učenim uspehom ima eno ali dve negativni oceni. Z ozirom na sposobnosti učencev menim, da lahko realno pričakujemo boljši uspeh ob zaključku šolskega leta (seveda na osnovi ustreznega vloženega truda in znanja učencev).

Večjih vzgojnih problemov nismo imeli. Izrečenih je bilo nekaj disciplinskih ukrepov (ukorov razrednikov), ki pa so posledica večkratnih manjših prekrškov in neopravičnega izostajanja od pouka. Tudi učenci iz drugih republik so se dobro vključili v razredni kolektiv in so dosegli solidne učne rezultate.

Pouk na poklicni gumarski šoli za zaposlene je organiziran v seminarski obliki. Snov ni deljena na letnike oziroma polletja, temveč slušatelji obiskujejo predavanja iz celotne snovi parih predmetov in nato takoj po končanih predavanjih opravljajo izpite. V letošnjem šolskem letu poteka pouk v enem oddelku s 27 slušatelji, od katerih ima že 19 opravljene vse možne izpite.

Letos zaključuje šolanje tudi nova generacija gumarskih delovodij. Tudi oni imajo pouk organiziran v seminarski obliki. Do zaključka šolanja morajo poslušati oziroma opraviti izpite še iz nekaj predmetov. Z ozirom na dosedanje rezultate lahko pričakujemo, da bo naša delovna organizacija, po zaključnih izpitih v mesecu juniju, bogatejša za približno 20 delovodij.

Niko Slapar

STROKOVNI POSVETI V TOVARNI AVTOPNEVMATIKE

Že nekaj let organizirajo strokovne službe v tovarni avtopnevmatike strokovne posvete, ki imajo namen predstavnikom tujih firm prikazati proizvodnjo in postopek izdelave pnevmatike, izmenjati tehnična mnenja, pripombe in dopolnitve o kvaliteti naše pnevmatike, izboljšati poslovne stike in povečati popularizacijo naše pnevmatike na jugoslovanskem tržišču.

Tako je prodajna služba v tovarni TAP organizirala v letu 1978 v sodelovanju z ostalimi službami — marketing, izobraževalni center, tehnološka priprava in služba kontrole kvalitete enajst strokovnih posvetov za predstavnike trgovskih podjetij, ki se ukvarjajo s prodajo pnevmatike, predstavnike transportnih podjetij, predstavnike avtomobilskih tovarn, predstavnike bencinskih

črpalk itd. Razen tega je tudi POS Maloprodaja v sodelovanju z ostalimi službami v tovarni TAP organizirala štiri strokovne posvete za vulkanizerje iz vse Jugoslavije. Strokovni obiski so bili namenjeni

predvsem tistim delavcem pri posameznih podjetjih, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo s pnevmatiko.

Programi obiskov so bili za vse skupine enotni in sicer:

— ogled tovarne avtopnevmatike pod strokovnim vodstvom

— predavanje in razgovor o pnevmatiki

a. splošno o pnevmatiki
b. lastnosti posameznih vrst pnevmatike

c. zračnice
d. radialna pnevmatika
e. problemi kvalitete in reševanje reklamacij

Udeleženci strokovnih obiskov so si med drugim ogledali tudi preizkusno postajo, po končanih obiskih pa smo jim ponudili reklamno propagandni material. Pohvalili so organiziranost vseh služb v tovarni ter odhajali s strokovnega obiska za spoznanje bogatejši in prepričani v še bolj tesno poslovno in tehnično sodelovanje.

M. J.

PREDSTAVLJAMO VAM

(Nadaljevanje z 9. strani)

JOŽICA KOS

Jožica Kos je v Savi že deseto leto, zadnjih 6 let pa dela v kontrolnem laboratoriju.

Kakšno je tvoje delo?

Preizkušam izdelke, ki nam jih dostavljajo tekoči kontrolorji iz proizvodnje kemičnih izdelkov.

Pri vsakem izdelku ugotovim, če nijansa odgovarja predpisu, ta podatek takoj posredujem proizvodnji. Na podlagi teh podatkov lahko takoj popravijo nijanso.

Je tvoje delo rutinsko?

Ne, ni, je zelo različno. Kemičnih izdelkov je zelo veliko, med seboj se razlikujejo. Pojavljajo pa se tudi novi izdelki, ki spremljajo potek analiz.

Kakšne predpise morate spoštovati?

Predvsem kontrolne predpise in seveda tudi tehnološke. Pri svojem delu pa veliko sodelujemo tako s tehnologijo, kot tudi z izmenskimi delovodji in seveda s tekočimi kontrolorji.

Si s svojim delom zadovoljna?

Sem, delo mi je všeč, saj ni monotono. Tudi z opremo sem zadovoljna, ventilacijske težave pa je omenila že sodelavka.

Koliko testov oz. analiz opravite dnevno?

Različno, vendar se to število giblje od 20–25 vzorcev, predvsem kemičnih izdelkov.

Kaj pa odnosi?

Odnosi so v redu, dobri so!

Si z OD zadovoljna?

Ne morem reči, da bi bil OD slab, lahko pa bi bil še boljši.

Takole je potekel najin razgovor. Ob zaključku je Jožica povedala tudi to, da vsi v kontrolnem laboratoriju upajo, da se bodo »nekoč« preselili v nove obljubljene prostore centralnega laboratorija, kjer bodo pogoji dela še boljši in delo kvalitetnejše.

Lado Mraz

KOMUNISTI SO SI ZAČRTALI SMERI POLITIČNE AKCIJE V LETOŠNJEM LETU

V teh dneh potekajo po osnovnih organizacijah Zveze komunistov v naši delovni organizaciji razprave o programu dela organizacije in članstva ZK v letu 1979. Osnovne organizacije ZK sprejemajo sicer vsaka zase program dela, ki izhaja iz ocene razmer v posameznem tozdu oz. sektorju in konkretne potrebe po politični akciji določene sredine, vendar imajo vse načrtovane akcije v osnovnih organizacijah ZK tudi nekaj skupnih osnov in izhodišč.

Na posvetu vseh 25 sekretarjev osnovnih organizacij ZK v naši delovni organizaciji so se skupaj s predstavniki drugih družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov dogovorili za nekatere skupne osnove politične akcije, ki temeljijo na oceni razmer v naši delovni organizaciji in

akutalnih političnih nalogah, ki se v tem letu postavljajo pred naš kolektiv. Ker je teh nalog veliko, so se tudi dogovorili, da bodo kot nosilci posamezne akcije nastopale posamezne organizacije v fazi priprave gradiva in organizacije razprav, na vnaprej dogovorjenem nivoju, sicer pa se bo v njih vključeval v takšni ali drugačni obliki celoten kolektiv. Torej so vse politične akcije usklajene med organizacijami in organi upravljanja na nivoju tozdov oz. sektorjev in delovne organizacije. Te programe pa je potrebno še časovno uskladiti s programi družbenopolitičnih organizacij in skupščin družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti v občini, kjer so prav tako pripravili usklajen program nalog vseh organiziranih družbenopolitičnih

subjektov v občini za leto 1979.

Kot skupne najpomembnejše naloge v naši delovni organizaciji v letu 1979 so si osnovne organizacije ZK zadale na posameznih sklopih vprašanj, kot so:

1. Ocena in pregled uresničevanja najpomembnejših sklepov ter dogovorov komunistov v delovni organizaciji v preteklem letu, ko so v mesecu juliju na tematski konferenci govorili o uresničevanju ciljev nove organiziranosti delovne organizacije Sava, delovne organizacije Sava Commerce in sestavljene organizacije Sava kot celote ter o oceni družbenopolitičnih razmer v delovni organizaciji. Prav nič manj pomembni pa niso bili sklepi, ki so bili sprejeti ob obravnavi rezultatov devetmesečnega poslovanja v delovni organizaciji v oktobru lani.

2. Uresničevanje zakona o združenem delu in poglobljanje delegatskih odnosov tako v samoupravnih organih tozd in delovne organizacije kakor tudi v delegacijah za zbor združenega dela občinske skupščine in samoupravnih interesnih skupnosti. V pogledu uresničevanja zakona o združenem delu pa bo kot osnovna naloga tudi letos izdelava in sprejem še nekaterih samoupravnih aktov, predvsem pa bo morala politična in samoupravna aktivnost biti usmerjena k sprovanju in utrjevanju samoupravnih ter družbenoekonomskih in dohodkovnih odnosov v smislu opredelitev v samoupravnih aktih.

3. Pomembno mesto osnovne organizacije Zveze komunistov v svojih programih namenjajo akcijam na področju gospodarjenja. Še posebej organizirano se pripravljajo na obravnavo zaključnih računov za leto 1978 in gospodarskega načrta za leto 1979. Seveda pa v tem sklopu nalog obvezujejo komuniste tudi sklepi 9. seje predsedstva CK ZKS.

4. Glavna preokupacija aktivnosti komunistov bodo prav gotovo naloge, ki izhajajo iz prejšnjih treh

točk. S tem pa paleta nalog, ki si jih zadajajo komunisti v letošnjem letu, ni zaključena, saj pravijo, da bodo svojo aktivnost usmerili v vsa tista vprašanja, ki zadevajo v družbenoekonomsko bistvo delovnega človeka.

V mesecu aprilu načrtujejo tudi tematsko konferenco na nivoju delovne organizacije, kjer bo med drugim govora tudi o investicijah naše delovne organizacije in pripravi programov in usmeritev v naslednjem srednjeročnem obdobju 1981–1985. Poleg tega je na programu tudi ocena izvajanja kadrovske politike in informiranja v delovni organizaciji. Idejnopolitično usposabljanje je že nekaj let in tako bo tudi v bodoče, sestavni in neločljivi del celotne dejavnosti ZK.

Na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite predvidevajo komunisti sprožiti nekaj večjih akcij v cilju podružbljanja te funkcije, predvsem pa se bodo zavzeli za večjo aktivnost odborov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter odborov samoupravne delavske kontrole.

Ne nazadnje so lanskoletni kongresi ZK, sindikata in ZSMS naložili komunistom še obilico drugih nalog, pomembnih za nadaljnji razvoj celotne jugoslovanske družbenopolitične skupnosti in za utrjevanje našega političnega sistema socialističnega samoupravljanja, za katerih uresničitev se bodo polno angažirali tudi komunisti organizirani v savskih osnovnih organizacijah.

Ena od prvih in temeljnih nalog vseh osnovnih organizacij pa je utrjevanje lastne organiziranosti, kadrovske krepitve in akcijske učinkovitosti.

Kot vidite, je nalog veliko – volje, da bi jih uresničili, pa komunistom in tudi vsem savskim delavcem ne manjka, zato lahko pričakujemo, da bomo ob koncu leta zabeležili nove uspehe in nove zmage našega kolektiva ter naše celotne družbene skupnosti.

OBČNI ZBOR KUD SAVA

Vsako srečanje članov KUD Sava je prijetno, ker spoštujejo načelo najprej delo, nato zabava. Ta posnetek je bil narejen ob razglasitvi Tončke Marolt za častnega člana KUD SAVA.

V sredo, dne 20. 12. 1978 smo se člani kulturno-umetniškega društva zbrali na 6. rednem občnem zboru v stari jedilnici Save Kranj. Ob prisotnosti predstavnikov vseh sekcij smo pregledali in ocenili naše dosedanje delo ter nakazali smerice za bodoče.

V obširnem referatu je tov. Bogataj poudaril, da smo bolj ali manj uspešno uresničevali sprejete dogovore po preteklem občnem zboru našega društva. Tudi naloga, ki smo si jo zadali, da bomo več nastopov priredili za delavce Save in prebivalce v bližnji okolici, je bila realizirana kljub pomanjkanju ustreznih prostorov za vadbo. V preteklem letu ni bil konstituiran izvršni odbor, ampak je društvo vodil tov. Gantar, v. d. predsednik.

Vse sekcije so v poročilih ocenile svoje delo dovolj kritično, vendar smo vseeno lahko ugotovili, da je bilo delo sekcij Kulturno-umetniškega društva dobro, čeprav so bila različna nesoglasja, vendar le ta niso bistveno vplivala na delo društva. Glede na število nastopov, ki je bilo razvidno iz poročila, lahko pohvalimo delo

tamburaške sekcije, ki je imela v preteklem letu rekordno število nastopov in sicer kar 76. Toda s tem ne mislimo reči, da so ostale sekcije počivale; izredno delovna je bila tudi folklorno-plesna skupina, pa tudi oktet in instrumentalisti, saj smo v preteklem obdobju imeli veliko skupnih nastopov. Člani foto-filmske sekcije pa so v poročilu navedli, delo, ki so ga opravili v preteklem letu ni zadovoljivo, čemur pa je vzrok samovoljno odhajanje starih članov, pridobljenih članov pa v tako kratkem času niso mogli usposobiti za delo. Samo delo s fotografijo pa je bilo dokaj uspešno.

Prav tako je bilo tudi iz programov za naslednje leto razvidno, da Kulturno-umetniško društvo ne bo ostalo na isti ravni, ampak bo svoje programe širilo še z dodatnimi točkami. Plesna skupina si je v letošnjem letu zadala nalogo, da bo dokončno postavila in osvojila splet Primorskih plesov ter na novo naštudirala splet plesov iz Šumadije. Tamburaši bodo poskusili izvesti po možnosti IV. tamburaško revijo, poglobili pa bodo tesnejše sodelovanje z okoliškimi tamburaškimi zbori, posebno z zbori naših zamejskih Slovencev.

Izredno pomembna zadeva je bila obravnava in sprejem dopolnjenih pravil Kulturno-umetniškega društva, s katerimi naj bi zagotovili uresničevanje stališč, ki jih je zavzelo

predsedstvo sindikalne konference, to je, da bi opredelili dejavnost KUD predvsem z vidika potreb savskih delavcev. V okviru kulturno-umetniškega društva delujejo sedaj naslednje sekcije:

- folklorno-plesna skupina (ki deluje v treh skupinah)
- vokalni oktet Sava
- tamburaški orkester Biserica iz Reteč
- instrumentalna sekcija Sava
- foto-filmska sekcija.

Kot je omenjeno v pravilih, Kulturno-umetniško društvo deluje samostojno v okviru sindikalne organizacije, delovanje društva pa mora biti usklajeno s splošnimi načeli kulturne politike in zaključki sindikalne konference.

Na občnem zboru je bilo izvoljeno tudi novo vodstvo Kulturno-umetniškega društva. Izvršni odbor je sestavljen iz enajstih članov, nadzorni odbor pa iz treh. Za novega predsednika Kulturno-umetniškega društva Kranj je bil izvoljen tov. Milivojevič Mile, za podpredsednika tov. Boga-

taj Peter, ter za tajnika društva Lidija Bajželj. Novemu predsedstvu in vsem ostalim članom društva želim prav tako tudi za v prihodnje veliko uspehov pri delu.

Na predlog plesne skupine je bila za častnega člana Kulturno-umetniškega društva imenovana tov. Tončka Marolt, ki ima velike zasluge pri plesni skupini, priznanje pa ji je bilo izrečeno ob njeni 85. letnici.

Tov. Gantar je zaključil občni zbor s podelitvijo priznanj vsem, ki so se prizadevali za boljše delovanje društva, tov. Bogataj pa je v imenu sindikalne organizacije izročil darilo folklorno-plesni sekciji in instrumentalni sekciji.

Kot je bilo poudarjeno tudi na občnem zboru, bomo le z organiziranim delovanjem društva in družbenopolitičnih organizacij lahko pričakovali uspehe in korak naprej k našim ciljem — da bo vsak delovni človek tudi soustvarjalec in ne samo potrošnik kulturnih dobrin.

Lidija Bajželj

OBISKALI SO NAS

Pred kratkim so se v Savi mudili predsedniki in sekretarji OK ZSMS iz gorenjskih občin na delovnem posvetu. S tov. Šulgaj, predsednico medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko, so se pogovarjali o skupnih akcijah na področju uresničevanja zakona o združenem delu, o akciji zaključni račun in o uveljavljanju načela delitve po rezultatih dela v letu 1979.

Po sestanku so si ogledali del naše proizvodnje in film o delu in življenju v naši DO.

ŽIVLJENJE IN DELO DUŠEVNO PRIZADETIH

Vloga društev za pomoč duševno prizadetih

Duševna prizadetost se pri no. malni razporeditvi duševnih sposobnosti kaže pri približno 2 odstotkih ljudi. V Sloveniji je takih oseb okrog 43.000. Ti se še razporejajo na lažje duševno prizadete (32.250 oseb), zmerno duševno prizadete (8600 oseb) in teže duševno prizadete (2150 oseb).

Vloga društev za pomoč duševno prizadetih je, da združuje starše vseh prizadetih otrok, mladostnikov in odraslih oseb s strokovnjaki in ljubitelji te izredno težke in zelo raznolike problematike.

PREDSTAVLJAMO VAM VODJO SKUPINE ZA VARSTVO PRED POŽAROM

Na razpisano delovno mesto vodje skupine za varstvo pred požarom se je prijavil tov. Ciril Tomše. Star je 26 let, dokončal je srednjo gasilsko šolo. Do prihoda v našo delovno organizacijo je delal 7 let v Železarni na Jesenicah na delovnem mestu vodja izmene poklicnih gasilcev. V naši delovni organizaciji se je zaposlil v začetku novembra 1978.

Tovariš Tomše dela na zelo odgovornem in izpostavljenem delovnem mestu, zato mu želimo veliko delovnih uspehov, v imenu sodelavcev pa mu obljublamo, da bomo z njim dobro sodelovali in si skupaj prizadevali, da bi bilo požarno varstvo v naši delovni organizaciji kar najboljšje.

Blaz Studen

LAŽJE DUŠEVNO PRIZADETI OTROCI praviloma obiskujejo posebno osnovno šolo, v kateri se izobražujejo po zanje prirejenem učnem programu in predmetniku, ki je v primerjavi z osnovno šolo tudi skrcen. Po končanem osmem razredu se v glavnem brez problemov vključijo v delo, ki je po zahtevnosti prilagojeno njihovim sposobnostim. Običajno posebnih težav pri vključevanju ni, včasih pa se pri kom zaplete in v tem primeru je pomoč društva prav gotovo ustrezna in zaželena.

Duševne sposobnosti zmerno duševno prizadetih so toliko zmanjšane, da ne morejo delati po programu posebne osnovne šole, pač pa so razporejeni v posebne oddelke za delovno usposabljanje. Ti oddelki so po težavnosti razporejeni v šest stopenj, ki jih gojenci preidejo (ali pa tudi ne!) v osmih letih in se potem vključijo v delavnice pod posebnimi pogoji. To so delavnice pod posebnimi pogoji, v katerih delajo ti mladi ljudje zelo enostavna dela, pri katerih je pomembnejše, da se zamotijo, kot pa to, koliko naredijo. Gojenci praviloma prihajajo od doma in se po osmih urah vračajo domov. S tem so razbremenjeni starši, sami pa so v

varstvu in delovnem redu, ki jih omogoča enakomeren ritem njihovega sorazmerno ozkega življenja. Naloga društva je predvsem iskati enostavna dela za te otroke oz. urejati podobno zaposlitev na domu.

TEŽJE DUŠEVNO PRIZADETI pa morajo živeti v posebnih zdravstvenih domovih in jih starši ne morejo imeti doma.

Naša socialistična družbena ureditev omogoča in razvija nadvse human odnos do prizadetih otrok in njihovih staršev. Včasih pa se vseeno zgodi, da duševno prizadeti mladostnik postane predmet izigravanja svoje okolice, zlasti delovne, ali da imajo starši težak občutek manjvrednosti, če imajo prizadetega otroka.

Vsakdo si želi zdravega otroka in rojstvo, ki je v družini izjemen dogodek sreče in veselja, se ob rojstvu prizadetega otroka sprevrže v svoje nasprotje: v zaprepačenost in grozo staršev, v pomilovanje okolice in skrb družbe. Vsi mi bi morali pomagati reševati problem duševno prizadetega otroka: staršem morajo pomagati strokovnjaki, da jih pomirijo, da svoje breme sprejmejo in ga nosijo sosedje z vsakodnevno pomočjo, delovni tovariši z razumevanjem in spošto-

vanjem tako staršev kot duševno prizadetega otroka. Prizadeti človek lahko svoje delo (govorimo o lažji prizadetosti) naravnost imenitno opravlja, če ga okolje pravilno sprejme.

Delovne navade, ki jih ti učenci pridobijo v šoli, so izredno dragocene, dobre in utrjene, vprašanje pa je, kako bodo na delo sprejeti. Opazke glede njihove prištevnosti lahko uničijo dogodetno prizadevanje staršev in šolskih učiteljev. Mnenja sem, da pri delovnem odnosu do teh otrok lahko največ dobrega naredi njihov mojster. Ta ne sme dopustiti, da bi jih delovni tovariši žalili, pa tudi sam naj izraža spoštovanje do svojih varovancev. Prav gotovo je treba te delavce večkrat pohvaliti in to za manjše stvari, kot ostale. Nenehno jih je treba spremljati in nadzorovati v dobrohotnem smislu, obenem pa tudi neprestano vzgajati delovno okolje, da tudi prizadete spuštuje in enakovredno sprejme.

Vsakemu izmed nas se lahko zgodi, da dobi prizadetega otroka — brez krivde, kot se tudi vsakemu lahko zgodi, da dobi izjemno bistrega otroka — brez zasluge.

Lahko pa se potrudimo, da tiste, ki so nadpovprečno bistri, vzgajamo tako, da pomagajo živeti tistim, ki so kakorkoli prikrajšani. Potem nam bo vsem življenje lepše.

A. Habjan-Križaj

TRIDESET LET GASILSKE ZVEZE SLOVENIJE

Letos bo minilo trideset let od ustanovitve Gasilske zveze Slovenije.

Ustanovno skupščino je prvi pozdravil — zdaj že pokojni — Boris Kraigher, prisotni pa so bili vsi člani tedanjega politbiroja CK KPS.

Tovariš Kraigher je tedaj med drugim dejal: »Zdi se mi potrebno, da opozorim na posebno vlogo, ki jo ima prostovoljno gasilstvo in naša socialistična ureditev daje veliko možnosti za razvoj prostovoljnega gasilstva.

Imovina socialistične države je vseljudsko bogastvo — pa najsi bo državna, zadružna ali privatna lastnina, zato gasilske — požarnovarnostne službe niso stvar posameznika, temveč skrb vse naše skupnosti.

Po ustanovitvi Gasilske zveze Slovenije leta 1949 je novoizvoljeno vodstvo krepko prišlo za delo — uresničiti sklepe skupščine in določil zakona o prostovoljnem gasilstvu.

Pol leta po ustanovni skupščini je bilo napravljeno širše poročilo o delu in nalogah gasilske zveze.

V poročilu, ki ga je podal tedanji predsednik Matevž Hace, so bili naslednji podatki: Leta 1950 je bilo v 810 društvih v Sloveniji že 56.640 članov, ki so sestavljali 1096 gasilskih čet.

Med gasilci je bilo 28 odstotkov delavcev in več kot 52 odstotkov kmetov, razmeroma malo pa je bilo obrtnikov in uslužbencev. Med članstvom je bilo 78 odstotkov, 9 odstotkov članic, 10 odstotkov mladincev in 3 odstotke mladink. Gasilska zveza je tedaj organizirala gasilsko šolo — trimesečne tečaje za gasilske častnike v Žireh, nato pa v Medvodah.

V Medvodah sta bila v šoli tudi dva Savčana — tedanji poveljnik IGD Ciril Zavrl in današnji poveljnik Pavle Vovk.

Leta 1950 so imeli gasilci več kot 2500 kulturnoprosvetnih in zabavnih prireditev, nad 3300 strokovnih predavanj, ki jih je poslušalo 5600 udeleženc

cev, imeli so tudi 1500 političnih predavanj. Gasilska zveza je pričela izdajati tudi gasilski koledarček v nakladi 30.000 izvodov ter Gasilski vestnik v 6000 izvodih. V Sloveniji je bilo tedaj 17 gasilskih godb.

Gasilsko organizacijo je izdatko podpirala ljudska oblast: 20 milijonov so dobili za gradnjo gasilskih domov, nad 17 milijonov pa za gasilsko opremo in orodje. Naslednja leta pa je bila pomoč gasilski organizaciji še izdatnejša.

Iz te kratke informacije je razvidno, kako so že pred tridesetimi leti skrbeli za našo gasilsko organizacijo.

Pripravil
Ivan Petrič

USPELI NASTOP

SREČANJE NAJMLAJŠIH FOLKLORISTOV

Življenjske razmere v svetu so nam prav gotovo več ali manj poznane. Iz dneva v dan sprejemamo informacije o hudih vojnah, rasnih razlikovanjih, lakoti, o težkih nesrečah, nizkem standardu in še bi lahko našteval. Še posebno so dejstva pretresljiva, ko se v našo misel o vseh teh dogajanjih nemalokrat vrinejo v najmlajše, nedolžne otroke. Težko bi prešteli vse tiste milijone lačnih in bolnih otrok, še težje pa bi našli hitro rešitev omenjenega stanja v svetu.

Za hitrejšo in učinkovito reševanje tako hudih vprašanj velikega števila nedolžnih otrok je bilo letošnje, 1979. leto proglašeno za mednarodno leto otroka. Prav to leto naj bi bilo tisto, ko bomo posvetili otrokom največjo pozornost, ki pa bi se morala še intenzivneje nadaljevati tudi v naslednjih letih.

Socialistična družba je našemu otroku zagotovila zadovoljive življenjske pogoje in omogočila, da se že v najmlajših letih lahko posveti kultur-

nemu ustvarjanju. Da je to res, nam je potrdil delček kulturnega dela naših otrok, posvečen mednarodnemu delu otroka. Predstavo smo videli 20. januarja v polno zasedeni dvorani kina Center v Kranju.

Ze sam prihod skupin v Kranj mi je dajal topel in prijeten občutek, saj sem se srečal z najmlajšimi folkloristi ožje domovine Slovenije in slovenskega zamejstva. Težko bi opisal koliko veselja in razigranosti je izžarevalo iz vseh dvestopetdesetih mladih udeležencev srečanja, ki so imeli isto željo, da svoje znanje pokažejo čim večjemu številu gledalcev.

Otroci — mladi folkloristi iz Maribora, Zgornje Radgone, Slovenj Gradca, Zgornje Kungote, Preddvora, Beltincev, Mengša, Radomelj, Opčin pri Trstu, Ljubljane, Železne Kaple ter seveda domačinov iz Stražišča pri Kranju so se v različnih slovenskih nošah z različnimi folkloirnimi plesi predstavili v dvournem programu.

Moram reči, da je bila izvedba programa vsake skupine zelo zadovoljiva in to je kazalo tudi občinstvo, ki je vsako posamezno skupino pozdravilo s prirčnim in radostnim aplavzom.

Vsi veseli in zadovoljni smo zapuščali prireditveni prostor z eno samo željo: »Omogočimo našim otrokom nemoten razvoj in s tem tudi kulturno ustvarjanje, saj nam znajo to tako lepo vračati.«

Vsi nastopajoči so svoje veselje, ki so ga kazali že celo popoldne, še povečali na skupni večerji. Za zabavo in veselje so igrali, peli in plesali.

V želji, da bi se še naprej posvečali kulturnim dediščinam naših narodov in v spomin na prijetno srečanje je vsaka skupina prejela priznanje organizatorja Zveze kulturnih organizacij Slovenije iz Kranja. Zaželeli smo si, da se še kdaj srečamo v tako lepem številu. Skupine so se vesele podale na pot proti svojemu domu.

Nam, starejšim mora takšen dogodek povedati, da naša naloga ni v tekmi za čimvečji prestiž, otroke pa prepuščati vzgajanju šoli in zadolženim pedagogom, ampak moramo otrokom tudi sami posvetiti veliko več pozornosti.

Gantar Zvone

ZAHVALA

Ob smrti drage mame se zahvaljujem sodelavcem SKK-TAP, sodelavcem oddelka transporta za podarjena venca in izrečena sožalja.

Marija Bertoncelj
Jože Papler

ZAHVALA

Ob smrti moje mame Marije Derlink se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem oddelka za zavarovanje DO in vsem poklicnim gasilcem za izraženo sožalje in darovano cvetje.

Še posebej se zahvaljujem tovarišem Ropretu, Rozmanu in Sušniku.

Žalujoči sin Rajko z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem sodelavcem in sodelavkam — skladišču gotovih izdelkov se iskreno zahvaljujem za izrečeno sožalje in denarno pomoč.

Veseli Joža

IZID ŽREBANJA NAGRADNE SKANDINAVSKE KRIŽANKE

Dne 30. januarja 1979 je komisija v sestavi: KREK Maja, OPEKA Marija, ROZMAN Mimi in PIRC Aleš, izžrebala izmed 84 prispelih rešitev, naslednje pravilno rešene križanke:

1. nagrado: 150,— din PILEJ Tomaž, TOTRA Ljubljana
2. nagrado: 100,— din BAJUK Marička,
3. nagrado: 50,— din RANT Vika,
4. nagrado: 20,— din GROZL Zofka,
5. nagrado: 20,— din PETELINŠEK Ivan

Srečnim nagrajencem čestitamo, nagrade pa bodo dobili ob izplačilu OD.

VABILO

Vabimo upokojence SAVE na izlet, ki bo v soboto, dne 10. marca 1979 v Koper, Portorož in Strunjan. Cena izleta je 250,— N din. V ceno je vračunano kosilo, vožnja in ostali stroški izleta. Odhod izpred Hotela CREINA ob 6. uri.

Prijave sprejema trgovina na Stari pošti od 19. 2. do vključno 23. 2. 1979.

Prosim pohitite s prijavi.

Pajer Francka

MALO ZA ŠALO

TOČKOVANJE
PO ...

ZAHVALA

Sodelavkam in sodelavcem DE Cevarna ter službi za socialno varstvo se iskreno zahvaljujem za darilo in za izkazano pozornost.

Nežka Zupan

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štiri-najstredne, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72) z dne 27. marca 1973.